

روزنامه رسمی کشور شاهنشاهی ایران

شامل : قوانین - تصویبنامه‌ها - صورت مفصل مذاکرات مجلس شورای ملی - مذاکرات مجلس سنا
اخبار رسمی - فرامین - انتصابات - آئین‌نامه‌ها - بخشنامه‌ها - آگهی‌های رسمی و قانونی و سوالات

شماره ۱۵۴۵

۲ شنبه ۲۲ خرداد ماه ۱۳۲۹

سال ششم

دوره شانزدهم قانونگذاری

شماره مسلسل ۳۰

مذاکرات مجلس شورای ملی

جلسه ۳۰

صورت‌مشرح مذاکرات مجلس روز ۵ شنبه ۱۱ خرداد ماه ۱۳۲۹

فهرست مطالب :

- ۱ - تصویب صورت مجلس ۲ - بیانات قبل از دستور آقایان اسلامی ، صدرزاده
- ۳ - تقاضای عده از نمایندگان راجع به طرح منع استعمال مشروبات الکلی
- ۴ - بیانات قبل از دستور آقایان حاذقی و اردلان
- ۵ - اجرای مراسم تحلیف از طرف آقایان صدر میرحسینی و دکتر برال
- ۶ - طرح و تصویب يك فوریت طرح پیشنهادی راجع با اجازه اجرای موقت مواد اصلاحی آئین نامه داخلی
- ۷ - تصویب اعتبارنامه یازده نفر آقایان نمایندگان طهران
- ۸ - سؤال آقای رضوی و جواب آقای دکتر اقبال وزیر راه به سؤال ایشان و آقای مکی
- ۹ - تعیین موقع و دستور جلسه بعد - ختم جلسه
مجلس ساعت نه و بیست و پنج دقیقه صبح برباست آقای رضا حکمت تشکیل گردید

۱- تصویب صورت مجلس

رئیس - صورت غائبین جلسه گذشته قرائت میشود

(بشرح ذیل خوانده شد)

اسامی غائبین با اجازه - آقایان حسین فرهودی - محسن گنابادی - امامی اهری - عربشیبانی - منصف صمدسودآور - ابوالقاسم امینی - امیر نصرت اسکندری کاظم شیبانی غائبین بی اجازه - آقایان صفوی - قهرمان - سالار سندگی - دکتر احمد سید امامی - شهاب خسروانی - سید مهدوی - لطفعلی معدل -

سر تیبزاده - حسن اکبر - تیمورتاش

رئیس - آقای مکرّم نسبت بصورت جلسه نظری دارید بفرمائید

مکرّم - بطوریکه در صورت مشروح مذاکرات مجلس درج شده است بنده ضمن اینکه گزارش سیل مشهد را بر عرض رساندم از اقدامات شیر و خورشید و دولت هم تشکر کردم مخصوصاً برای اینکه فوراً يك طیاره ای معین کرده بودند که لوازم و کمکهای فوری را برسانند بشهد روز بعد فهمیدم که طیاره را نداده

اند یا نفرستادند علتش را نمیفهمیم و از جناب آقای دکتر نفیسی کفیل وزارت بهداشتی خواهش کردم اطلاع بدهند چرا نفرستادند بعد معلوم شد که روز بعد ۲۴ ساعت بعد با وسیله زمینی فرستادند خواستم این را عرض کنم

رئیس - دیگر نظری نیست ؟ تصویب شد
عبدالقدیر آزاد - بنده يك اخطار قانونی دارم مطابق اصل ۱۳ قانون اساسی
بهداری - مراسم سوگند
رئیس - بفرمائید

آزاد - عرض کنم اصل ۱۳ قانون اساسی را قبلاً میخوانم که خاطر آقایان مستعضر بشود

اصل بیزدهم - مذاکرات مجلس شورای ملی از برای آنکه نتیجه آنها بموقع اجرا گذاشته تواند شد باید علنی باشد ، روزنامه نویس و تماشاچی مطابق نظامنامه داخلی مجلس حق حضور و استماع دارند بدون اینکه حق نطق داشته باشند ، تمام مذاکرات مجلس را روزنامهجات میتوانند بطبع برسانند بدون تحریف و تغییر تا عامه ناس از مباحث مذاکره و تفصیل گزارشات مطلع بشوند هر کس صلاح اندیشی در نظر داشته باشد در روزنامه عمومی بزنکارد تاهیج امری از امور در برده و بر هیچکس مستور نماند بنده میخواهم عرض کنم که این ماده قانون اساسی تا اندازه ای اجرا نشده است برای اینکه مذاکراتی که در مجلس شورای ملی میشود يك قسمت را روزنامه نویسها مینویسند که خیلی مختصراًست و گاهی هم تحریف میشود (صحیح است) از طرف دیگر این مطالبی که در روزنامه مجلس چاپ میشود یعنی صورت مذاکرات مجلس غیر از يك عده معینی از آقایان نمایندگان کس دیگری آنرا نمیخواند یعنی بتعداد نمایندگان چاپ میشود و آقایان نمایندگان میخواهند سایر مردم مطلع نشوند يك موضوع دیگری که اینجا هست این است که مطالبی که در مجلس گفته میشود در رادیو آنها را بعد از اینکه خیلی خلاصه کردند تحریف میشود و

● همین مذاکرات مشروح سی امین جلسه از دوره شانزدهم مجلس شورای ملی

اداره تنه نویسی و تحریر صورت مجلس

متأسفانه آن مطالبی که در رادیو گفته میشود یعنی نطق آقایان نمایندگان نه منظور آقایان نمایندگان را تأمین میکند و نه قانون اساسی را (صحیح است) زیرا آقایانیکه در اینجا صحبت میکنند مطابق صورت جلسات مجلس ۹۰ درصد آنها بنفع مملکت و بنفع مردم است، دولت هم که گاهی میاید اینجا صحبت میکند غالباً يك چیز هائی را میخواهند برده بوش بکنند بنده که برادرو گوش میکنم مطالب دولت را هرچه که میخواهند با آب و تاب فراوان میگویند ولی نطق آقایان نمایندگان را هیچ چیز نمیتواند برابری اینک از دولت تعریف و تمجیدی هم شده باشد مطالب او را مفصل میگویند ولی اگر کسی يك صحبتی کرده باشد که بمنفعت مملکت باشد و بمنفعت موکلین خودش باشد آنرا مختصر میگویند، میخواستم این قضیه را عرض کنم برای اینکه تمام مردم از مذاکرات مجلس مطلع بشوند خوب است آقای رئیس درخواست کنند که این بلندگو را متصل کنند برادری که هروقتی مجلس رسمی میشود آن بیچ رادیو بازبشود و هرچه که در این مجلس مذاکره میشود بوسیله رادیو تمام مردم مطلع بشوند که نه تعریفی بشود و نه مطلب طور دیگری گفته بشود زیرا این موضوع اهمیت زیادی دارد چون آقایانی که این جا نماینده هستند از ولایات موکلینشان اولاً روز نامه نمی خوانند اگر هم بخوانند مطالبیکه در روزنامه نوشته میشود خلاصه است يك و كيل وقتی صحبت میکنند خیلی خیلی هم اگر خوب باشد موکلینش و سایر مردم مطلع میشوند برای اینکه روزنامه مجلس را که کسی نمی خواند و روزنامه ها هم که خلاصه مینویسند و کسی نمیخواند.

رئیس - آقای آزاد اخطار وقتی است که از آیین نامه تخطی شده باشد (آزاد - قانون اساسی میگوید) اخطار باید راجع به اجرای آیین نامه باشد ممکن بود این بیان را در قسمت قبل از دستور بفرمائید و بنده هم مکرر گفته ام که نطق و کلام همان صورت مشروح مذاکرات مجلس است والا در خارج چیزی بنویسند یا بگویند هیچ مورد اعتماد نیست و این فستورا هم که فرمودید البته مذاکره میکنیم در هیئت رئیسه.

آزاد - مقصود این است که مطالبی که در اینجا گفته میشود بدون کم و زیاد مردم ایران مطلع بشوند.

رئیس - در این قسمت يك تصمیمی گرفته میشود.

آزاد - بنده الان متلاً ملاحظه بفرمائید **رئیس** - آقای آزاد بفرمائید بنشینید. **آزاد** - خوب گفتم بیشتر نیست.

رئیس - نطق قبل از دستور بفرمائید. بنده این آیین نامه را میگویم بخوانند، آیین نامه را رعایت کنید بنده که گذاختم شما حرفتان را زودید.

آزاد - آقای رئیس این ها برای مراسم فزعه کشی که يك نطق پنج تومان برده است با آب و تاب میگویند ولی نطق آقایان نمایندگان را نمیگویند.

رئیس - ما اینجا تصمیم می گیریم نظر بدی نیست.

آزاد - خوب است آقا موافقت بفرمائید که این کار عملی بشود.

بهادری - بنده اخطار نظامنامه ای دارم.

رئیس - از آیین نامه تخطی شده است؟

بهادری - بلی ماده ۱۲ مراسم تحلیف **رئیس** - شما گفته نگذاشتید وارد دستور بشویم.

بهادری - چون جلسه گذشته هم مراسم تحلیف عملی نشده.

رئیس - اجازه بفرمائید وارد دستور بشویم.

هروقت وارد دستور شدیم، چند نفر از آقایان اجازه نطق قبل از دستور خواسته اند آقای اسلامی بفرمائید

۳- بیانات قبل از دستور آقایان: اسلامی و صدرزاده

اسلامی - بنده قبل از اینکه يك عریضی بکنم يك نکته بسیار مهم دیگری را لازم میدانم تذکر بدهم و آن اینست که تقریباً بنده در یکماه قبل از اینکه جناب آقای هلاکوزیر امور خارجه از امریکا مراجعت بکنند بنده این عرض را کردم که با آنکه ایشان مرد وطن پرستی هستند با آنکه دولت امریکا کتباً و شفاهاً در همه جا تصدیق کرده که ایران از پیروزی سهم بسزائی داشته و با آنکه دولت امریکا بمخاصمین خودش کمکهای شایان مالی و اقتصادی کرده است با اینحال معلوم نیست چرا تا کنون نسبت بایران کمک مالی و اقتصادی نشده زیرا ما امروز بکمک مالی و اقتصادی بیش از چیزهای دیگر احتیاج داریم بنده حالا که آقای علاء مراجعت کرده اند اینجا تشریف ندارند ولی از آقای دکتر اقبال استعفا میکنند بایشان بفرمائید که يك جلسه ای حاضر بشوند و اگر در جلسه علنی مجلس شورای ملی مصدحت نمیشود داندت لاف در جلسه خصوصی اقداماتی را که کرده اند برسی نمایندگان محترم برسانند برای اینکه آقایان نمایندگان علاقه دارند بنشینند چرا تا کنون این کمک عملی نشده زیرا يك عده ای عقیده دارند که شاید يك دست نامرئی است که نیکندارد این کمک اقتصادی عملی بشود بنابراین بنده خواهش میکنم که ایشان در يك جلسه خصوصی حاضر بشوند مطالب و اقداماتی را که کرده اند بعرض آقایان نمایندگان محترم برسانند.

جریانات اسف انگیزی که مرتباً وبدون وقفه باسرنوشت ما بازی میکند، اختلافات و تشنجاتی که در کلیه شئون اجتماعی ما از يك منبع نامرئی لاینقطع پدیدار میشود مشاجراتی که هر روز بتوجه ما را سرگرم میسازد و با کمال بیرحمی سیرتاریخ يك ملت معصوم و کهنسال را بطرف زوال و سقوط پیش میبرد مرا که یکی از فرزندان این آب و خاک هستم مجبور میسازد بیبروی از ندای وجدان و وظیفه آنچه را که بحال مردم دردمند و بریشان ایران تشخیص میدهم بالصراحه بیان کنم و موافق ادراک و تشخیص خود علت العلل بیچارگیها و حوادث غیر مترقبه را توجیه نمایم.

امروز همه مقامات مسئول میکوشند عظمت خطری را که حلقوم این ملت از پیر حماه میفشارد در دهلزهای

سیاست استوار مخفی کنند وقیافه حقیقی ملت ما را که در پشت صحنه سرگرم طرح نقشه ها است ب مردم نشان ندهند این روش از عادات و اصول سیاست دولتها و مسئولین مؤثر ما است که اصرار دارند بزرگی و سنگینی مسئولیت خود را در انظار مخفی کنند و همه چیز را با فرمول خاطر مبارک آسوده باشند در گوشه های ذهن و یا زیر زبان خود دفن کنند، در مقابل يك چنین شیوه دائمی دولتها، تنها وظیفه حتمی نمایندگان با شهامت و دلشوز مجلس است که با کمال بی نظری پرده استنار مسئولین امور را بپندرد و ملت را در جریان وقایع و غوامض سیاست بگذارند، ما باید از این تریبونی که مردم بما تفویض کرده اند و از این مصونیتی که قانون اساسی بما بخشیده است بنفع مصالح عالیه ملت حد اکثر استفاده را بکنیم و در مقام دفاع از منافع و حقوق موکلین خود از هیچ چیز ترس و هراس نداشته باشیم و با سیاست تحمیق و اغفال و استنار دولتها بجنگیم و همه امور مکشومه مملکت را در معرض افکار و قضاوت عمومی قرار دهیم و بالاخره انگشت خود را روی نقطه درد بگذاریم تا دولتها در برابر علم و اطلاع مردم از جریان امور سنگین، مسئولیت خود را بیشتر درک بکنند.

با این کیفیت من وظیفه خود میدانم که صراحتاً عرض کنم تنها منشأ ابتلاعات و دردهای این ملت از نفت است و این ماده مخفی تحت الارضی که مثل شیره جان وائماً از رگهای حیاتی ما بمفت خارج میشود باعث اینهمه سرگیجه و دوار و بی نظمی شده و تا زمانی که صاحبان این منافع کار خود را با ما یکسره نکنند دست از سر ما برنهند ما من بی پرده باید عرض کنم که هیچ مسئله ای در این مملکت غامض تر از مسئله نفت برای ما نیست و بدبختانه وضع طوری ترتیب داده شده که برای همیشه این موضوع حیاتی معلق و موقوف و وسیله تشنج و تشنج و اختلاف باشد (صحیح است)

چرا قرارداد داری بقرارداد سری و چندین هلوئی سه ستاره که متأسفانه جناب آقای تقی زاده رئیس محترم مجلس سنا باعتراف و اقرار خود در انعقاد آن بمعکم اجبار تأثیر مستقیم داشته اند تبدیل شده و چرا بجای دادن حق ملت ایران سعی میشود لایحه العاقبه ای برای قطعی و قانونی کردن قرارداد مزبور از تصویب مجلس بگذرد.

و همچنین چرا این لایحه در حکومت ساعد و آتهم در آخر دوره مجلس پانزدهم و در آن اتمسفر سکوت و محیط خاموشی که ناشی از صحنه سازی قبلی بود برای تصویب مجلس آمد و اکنون هم چرا این جریانات غیر منتظره بعنوان مقدمه و پیش در آمد تشریف آوردن لایحه مزبور بمجلس صورت وقوع پیدا کرده است، تمام این چراهامعانهائی دارند که کم و بیش ملت ایران از آن آگاه است (صحیح است)

خلاصه مطلب اینست که يك شرکت خارجی با افعال ناخوانمردی حق مسلم ملت ایران را بلع کند. (صحیح است)

آقایان، نفت روزگار این ملت را سایه کرده است بنجوی که ما امروز برای نجات و حفظ این ملت ناگزیریم ببنده آقای دادگرساتور محترم از يك کمیته نوبه

انتقابی بنام کمیته نجات ملی مدبر و مجری و بقول ایشان صد نفرا فدیة کنیم تا مملکتی را از خطر زوال حفظ نماییم. (صحیح است) بنده بتوجه خود این فکر را تقدیس میکنم ولی باید عرض کنم که قبل از هر کاری باید حساب خود را بشرکت نفت که تنها عامل این وضع اسف بار است تصفیه کنیم، باید مملکت را از این آنتریکهای نامرئی و ملت را از این سرگیجه و وار دائمی بیرون بیاوریم اگر ما هرچه با کمال بیرحمی عناصر فاسد و مزاحم و مغرب را از بین ببریم (صحیح است) چون دستگاه فساد در پشت پرده بکار خود ادامه میدهد باز هم عناصر فاسد و مزور و خائنین ترتیب خواهند شد و باز هم مقامات موثر این مملکت را اشغال خواهند کرد (صحیح است) کمالاتی که از نیم قرن پیش تاکنون اکثر شخصتهای این مملکت که تصادفاً مسئولیت سنگین و موثری را داشته و غالب قرارداد ها و عمل و عقد قضایا بادت آنها گذشت از همین کارخانه مخفی بیرون آمده بودند، بد بختانه مملکت ما رنگ حکومت منی بخود کسرت دیده است و تا کنون کار بدست اشخاصی میگشت که در مقابل سیاست نفت مجبور بودند امور کشور را بماطله و دفع الوقت بگذرانند و همه امور را از ملت مکتوم و مخفی دارند (صحیح است) میبویین ملت و آنها نیکه متکی بافکار مردم میباشند بهیچوجه حاضر نیستند که يك موضوع بسیار اساسی که بنیاد و هسته اقتصادی ما را تشکیل میدهد اینطور معوق و بلاتکلیف بماند (صحیح است) در کجای دنیا يك چنین بیرحمی از طرف آحاد مسئول نسبت بوطن خود دیده شده است، بهرحال من بیش از این درباره نفت صحبت نمیکنم و از مجلس شورای ملی تقاضا دارم که درباره لایحه نفت که گویا این روزها بمجلس تقدیم میشود با کمال شهامت از مصالح و منافع ملت ایران در قبال مسئولیتی که دارند دفاع کنند و هر چه زودتر تکلیف ملت ایران را با در نظر گرفتن حداکثر مصالح و منافع ایران با شرکت نفت روشن سازند تا بیش از این وقایع و حوادث نامطلوب روی نهد (صحیح است، احسنست) بنده ناچارم این نکته را اضافه کنم که دو دوازدهم مطرح بود و بنده صحبت میکردم این موضوع را عرض کردم که همان سیاست نامرئی طوری مسئله نفت را پیش آورده است که هر يك از نمایندگان، البته همه با وجدان هستند، کلیه نمایندگان در اخذ تصمیم مردد میشوند که چکار کنند اگر موافقت نکنند که خوب يك پول اضافی از دست ما رفته است اگر موافقت کنند افکار مردم با این لایحه مخالفت دارد این است که بنده شیال میکنم دولت بایستی این کار را خلاصش بکنند باید با يك طرز بهتری لایحه آن را بیاورد برای اینکه اگر لایحه سابق را بیاورد این همان چیزی است که قبلاً بمجلس آمده مردم و نمایندگان مخالف آن هستند و بنده نمایانم با این موضوع چه پیش خواهد آمد و يك تذکر دیگری میدهم بعضی از آقایان گفته اند و بنده نوشته اند کاز این نماینده جدید رادیو تهران که با کمال بیطرفی نطقها را تهیه میکند تشکر کنم

رئیس - آقای صدرزاده

۳- تقاضای علناً آقایان نمایندگان راجع بطرح منع استعمال مشروبات الکلی صدرزاده - بنده يك عرض مختصری دارم و تقاضا میکنم که آقایان محترم توجه بفرمائید، یکی از وظایف ما این است یعنی وظیفه حتمی ما این است که بتمايلات و افکار مردم احترام بگذاریم خاصه اینکه این تمايلات و افکاری که ناشی از دیانات و احترام بقواعد دینی است (صحیح است) در دوره ۱۰ آیه الله شیرازی آقای حاج سید نورالدین مجتهد تهران آمدند بنا هیئت دولت و اکثر نمایندگان محترم و معارف تهران تماس گرفتند و در نتیجه مذاکرات ایشان و پاسخهای که گرفتند و تلگرافات و نامه های بشماري که از شهرستانهای ایران بهر مرکز مغایره شده و در پایگانی مجلس موجود است يك طرحی از طرف نمایندگان مجلس تهیه شد و تقدیم مجلس شد آن طرح را حالا بنده قرائت میکنم برای اینکه ذهن آقایانی که در آن دوره نبودند روشن بشود و متوجه بشوند.

نظر بعرض استعمال مشروبات الکلی در شرح مقدس اسلام و مضرات صحتی و اجتماعی آن دولت مکلف است که در طی سال جاری مطالعات و پیش بینی های لازم را نموده و با تأمین عواید مناسب دیگر و مزایات صرفه جوئی و کسر از هزینه های غیر لازم که مجموعاً جایگزین مالیات و عوارض مزبوره را و همچنین لایحه القای مالیات و عوارض مزبوره را و همچنین مقرراتی که برای جلوگیری از خرید و فروش و استعمال آن (در غیر موارد طبیی) و کیفی متخلفین لازم است تهیه و توأماً برای تصویب بمجلس شورای ملی تقدیم سازد. این طرح که با مضای عده کثیری از آقایان نمایندگان محترم بود که بعضی از آن آقایان یعنی اکثرشان در این دوره حضور دارند تقدیم شد و در کمیسیون مبتکرات موجود است و در کمیسیون مبتکرات هم قابل توجه تشخیص یافت و گزارش آن هم طبع شد و منتشر گردید نهایت بیایان دوره ۱۰ مصادف شد این کار ناتمام ماند دیروز يك تلگراف دیگری از آقای حاج سید نورالدین بوسیله بنده برای مجلس مغایره شده است که اگر اجازه بفرمائید قرائت میکنم تمنای همه این است که طرح قانونی منع استعمال مسکرات را که مورد توجه خاصه ذات ملوکانه و آرزوی همه طبقات ملت است و مراتب قانونی خود را هم در دوره سابق سیر کرده و قدیماً و جدیداً از طرف مردم طبقات و خصوص حجاج اسلام پیشنهاد اقدام شده است بشرکت در میلاد مسعود ولی مصور و حیدفاه در دستور مجلسین گذاشته و نمایندگان محترم موافقت خود را ابراز و ریشه این سهم مهلک و مبدیه شرور را از صفحه ایران پاک برانند (عبدالصاحب صفائی - حرمت استعمال مسکرات مسلم است، مفاسد آنهم معلوم است، اصلاحی یعنی ندارد) این هم یکنه مفصلی است که معارف و محترمین شیراز تقدیم داشته اند که دو سه هزار نفر امضاء کرده اند و از بنده هم تقاضا کرده اند که در محضر مجلس قرائت بشود ساعت مقدس مجلس شورای ملی - مضرات شرب خمر واضعتر و زیاده بر آن است که محتاج به شرح باشد گذشته از اینکه دیانت رسمی مملکت ایران

تحریم نموده و مجازات برای آن تعیین فرموده و عتلاي امم متفق بر مضار آن هستند و غالب مفاسد متکی بآن است، جای تأسف است که هنوز تصمیم جدی برای جلوگیری و منع قانونی در ایران گرفته نشده ملت ایران نمیتواند فرض عقب ماندن از دولت جدید تشکیل یا کستان را برای خود بنماید سابقاً این موضوع از کمیسیون مبتکرات نیز عبور کرده تمنای ملت ایران آن است که قبل از همه چیز جزء دستور قرار گیرد و بتصویب تحریم و منع مطلق شرب و ترتیب مجازات ریشه این فساد قطع شود و مفاسد هر روزی که ناشی از این قسمت است بالمره مرتفع گردد. عده ای از آقایان به پیروی از ماده ۴۱ آیین نامه که در آن جا مقرر شده است طرحهایی که در دوره سابق طرح شده است اگر بیش از ۱۰ نفر از آقایان نمایندگان آنرا تقاضا بکنند طرح میشود طرحی تهیه کرده اند که قرائت میکنم.

مجلس مقدس شورای ملی، راجع بمنع استعمال مسکرات که طرح آن در دوره پانزدهم بمجلس شورای ملی تقدیم و بکمیسیون مبتکرات ارجاع و در کمیسیون مزبور هم قابل توجه تشخیص و گزارش آن طبع و توزیع گردید بروفق ماده ۴۱ آیین نامه امضاء کنندگان زیر لزوم تجدید و تصویب آن را از مجلس مقدس شورای ملی تقاضا می نمایم سلطان العلماء طباطبائی - علی بهبهانی - ابوالحسن رضی رفیع - حاجری زاده - ملک مدنی - مرتضی حکمت دکتر شایگان - مسعودی - دکتر تبری - صدرزاده آزاد - ابریشمکار - مخبر فرهمند - ناظر زاده عباسی - علی محمد دهقان - دکتر صدوق - دکتر علوی (احسنست) **رئیس** - بکمیسیون دارائی و بهداشتی فرستاده میشود.

صدرزاده - امیدوارم که در تصویب این طرح کوشش بفرمائید که در این دوره تصویب بشود.

۴- بیانات قبل از دستور آقایان: حادقی و اردلان

رئیس - آقای حادقی

حادقی - موضوعی که اینجا گذرد امروز بعرض آقایان برسانم مشبه اضافات و ترفیعات کار - متدنان دولت است که در چند جلسه این جا مطرح شده و من عریضی کرده و مجالی برای اینکه مقصود نظر خودم را عرض کنم پیدا نکرده و امروز این موضوع را بطور اختصار بعرض مجلس میرسانم و توجه آقایان نمایندگان محترم را باین موضوع جلب میکنم فلسفه تشکیل دولت عبارت است از خدمت بست و فراهم کردن وسیله رفاه و آسایش ملت (صحیح است) در کجای دنیا دولت بوجود میاید برای اینست که بعنوان نماینده کمی از اجتماع و ملت انجام کارهای عمومی و اجتماعی ملت را بهمراه بگیرد از یکدست از آن ها مالیات بگیرد و بشارت دیگر

بوسیله کارمندان دولت آن مالیات را بغیر و صلاح و سلامت جامعه مصرف کند . حالا به پیشیم این موضوع در کشور ما بجه صورتی بیرون آمده آقایان نمایندگان معترم بدون تردید همه علاقمند به سعادت مملکت هستند ، ما اینجا آیدیم سوگند یاد کردیم که برای حفظ و حراست حقوق ملت و منافع مملکت تا آنجا که مصونیت ما معفوظ است و میتوانیم دفاع کنیم منافع ملت را حفظ کنیم بدون تردید مستخدمین دولت هم یک طبقه از افراد این ملت هستند و نماینده مجلس همانطور که نماینده اتحاد را در ملت هستند نماینده کارمندان دولت نیز هستند ولی همانطور که یکروز دیگر هم اینجاء عرض کردم آقای فرامرزی - استدعا میکنم توجه فرمائید ، تا این موضوع روشن شود (فرامرزی - و الله هر کسی آزاد است ، یکی برای گفتن و یکی برای شنیدن) این ها را همه ماها باید توجه کنیم عرض کنم که مجلس شورای ملی مرکز قوه عاقله مملکت است و مطالبی که اینجا مطرح میشود بین خود و خدا بایستی از شائبه وریا و اغراض خصوصی و شخصی و دفاع از منافع افراد خاصی بدون رعایت مصالح اجتماعی برکنار بماند این است که خواستم امروز این مطلب را روشن کنم وضع بودجه مملکت ما طوری شده است البته همل وجهات آن را باید جداگانه توضیح داد طوری شده است که در حال حاضر هزار و صد میلیون تومان مخارج برایمان بیش بینی شده در حالیکه بیش از هشتصد و نود میلیون تومان محل درآمد بیشتر بیش بینی شده است این موضوع این معنی را دارد که دولت هزار و صد میلیون تومان خرج مسلم بعهده گرفته و میگردد و تمهید میکند میردازد بدون اینکه بنیه این ملت اجازه بدهد و عین این مبلغ را بعنوان مالیات بصندوق و خزانه دولت بپردازد ، بنا براین اگر ما یک ملت عاقل و یک حکومت و دولت عاقلی داشته باشیم باید مطالعه کنیم ، روشن کنیم ، بررسی کنیم از آن مخارج و هزینه های زائد و غیر ضروری کم کنیم و برای مخارج ضروری و لازم باندازه کافی اعتبار پیدا کنیم من عرض کردم که دولت اگر بخواهد مطابق این ظاهر امر که صحبت شده است که اضافه و ترفیع سالهای ۲۷ و ۲۸ و ۲۹ کارمندان دولت را بخواهد بدهد ، حساب کنید یعنی بخواهد صد هشتاد هزار نفر که کارمند دولت هستند مطابق این صحبتی که در این جادر مجلس شد بخواهد اضافه بدهد اساساً مملکت مواجه با یک مخاطره ای میشود که ممکن است (صدری صحیح نیست) اصل موضوع حقوق هم از بین برود بنا براین ما باید یک راه حلی پیدا کنیم اولاً آقای دکتر معظمی بخاطر دارند که در دو سال گذشته مجلس شورای ملی رأی داد که اضافه مستخدمین جزء را حتماً بپردازند اما تحقیق کردیم دولت بعنوان اینکه صندوق مملکت بیول ندارد از پرداخت همان اضافه مستخدمین کارمندان جزء که بیش از صد ریال نبود خودداری کرد (صحیح است) باید روح مطلب کشف بشود اگر مقصود کشف شدن این است که عرض کنم تمام اضافه و تمام ترفیعات را بپردازیم و آنجا میشنیم ولی اگر منظور این است که باید بعمل نزدیکتر باشد این است که عرض میکنم ما باید راه حلی را پیدا کنیم همانطور که در

دوره گذشته مجلس قانونی وضع کرد که بآموز کاران و دبیران (جناب آقای وزیر فرهنگ روی سخن با جنابعالی است) که بآموز کاران و دبیران بطور کلی مملکت آن اضافه قانونی که سایر کارمندان دولت داده میشود بآن ها هم داده شود یعنی ۸۰ درصد اضافه مشروط باین که حداقل حقوق معلم ، حقوق ثابت نه مزایا ، از ۱۰۰ تومان کمتر نباشد ما تحقیق کردیم با اینکه قانون وضع شده آقایان دولت پرداخت و ما مکرر اینجا اعتراض کردیم و حالا هم با اعتراض خودمان باقی هستیم ، مقصود این است که کارمند جزء که حداکثر حقوقش صد تومان است دولت یک ده تومان را بپردازد است ، معلم که طبقه فاضله و شریف مملکت و قوه عاقله ملت بشمار میرود شاید بآنها ۱۰۰ تومان حقوق بدهد و اضافه اضافات آنها را بپردازد و اعتراضات ما باقی است حالا صحبت اضافه برای تمام مستخدمین دولت است ما اول پیشنهاد میدیم که دولت آن اضافه قانونی سال ۱۳۲۹ را همانطور که در بودجه پیش بینی شده بایک رعایت و آن رعایت این است که در درجه اول مستخدمین جزء و معلمین و اعضا هم حقوق دولت بپردازد نه اینکه مال آن طبقه بوزرودار و صاحبان رتبه های بالا را که غالباً دارای قدرت و زور هستند در درجه اول تأمین اعتبار بشود و حکم صادر بشود و بپردازند بوقوع بآن طبقه معلم که از نظر نیروی مادی ضعیفتر چند از نظر نیروی معنوی قوی هستند با مستخدمین جزو که آنها حامی پشتیبان ندارند و بوقوع آنها که میرسد اعتبار اضافه و ترفیعات تمام شده باشد اینطور نشود بلکه همانطور که در دنیا معمول است اول از طبقه ضعیف شروع کنید و اگر اعتباری باقی ماند بطبقه اقویا برسد بآن متسکین خاتمه بدهند نکته ای که من می خواهم بعنوان راهنمایی دولت اینجا عرض کنم و باید مورد توجه آقایان اعضای هیئت دولت قرار بگیرد مسئله پیش بینی درآمدهای مشروعی است برای خزانه دولت آقایان معترم تصدیق می فرمائید که الان ۹۰ درصد از مالیات مملکت را همان طبقه ضعیف و همان طبقه کشاورز و کارگروندان و آتیهائی که سطح زندگی شان خیلی پایین است و تمکن مالی شان خیلی ضعیف است آنها بپردازند و علتش هم معلوم است مالیاتهای غیر مستقیم را ملاحظه فرمائید مالیات بر نقد و شکر ، مالیات بر قماش مالیات بر سایر احتیاجات آن هامل دغانیات و لوازم دیگر همه اینها مالیاتی است که از طبقه ضعیف این مملکت گرفته میشود و آن ها بپردازند اما یک مالیات هائی که طبقه متمکن مملکت باید بپردازد تا اکنون نه دولت پیشنهاد کرده و نه مجلس شورای ملی تصویب کرده و بطوری که در همه جای دنیا ما تحقیق کردیم و مرسوم است آنکسی که غنیتر بیشتر است فرات مالیات مملکت را بیشتر میدهد ما آمار اتومبیل های شهر تهران را تحقیق کردیم گفتند الان در حدود ده هزار نمره اتومبیل سواری شخصی که بیشترش از مدل های مدرن و تازه که حتی در امریکا و انگلستان و سایر ممالک بسیار تروتمند و فنی مورد استفاده هست در این مملکت مورد استفاده است و این نشان میدهد که ده هزار نفر هستند و بفادالناس

(همه نمایندگان)

مساعلون علی اموالهم برای خودشان این حق را فائل شدند بجای اینکه سه هزار تومان بدهند و یک اتومبیل عادی سوار بشوند بیست هزار تومان یا سی هزار تومان می دهند و یک اتومبیل لوکس برای خودشان تهیه می کنند از نوع کادیلک و شورلت یا شورلت باغیره میخرند چه مانعی دارد که دولت بپاید پیشنهاد کند هر کس که اتومبیل سواری لوکس دارد سالی هزار تومان بفتح حقوق مستخدمین دولت یا بفتح عمران و آبادی مملکت مالیات بدهد توجه فرمائید آقای نصرتیان نتیجه این میشود که در سال ماده میلیون تومان مالیات از صاحبان این اتومبیل های تهران گرفتیم و ما میتوانیم در همین حدود هم از شهرستانها مالیات جمع کنیم ، همینطور هم اسباب لوکس و تجملی و لوازم زینت و آرایش اینها یک چیزهائی است که مورد احتیاج توده مردم نیست و متمکین که میل دارند اینها را مورد استفاده قرار بدهند برای اینها بایستی یک مالیاتهای سختی دولت معین بکند که دو برابر یا سه برابر قیمتش باشد که فروشنده گان مغازه های آرایش و لوازم تجملی سه برابر قیمت بفتح خزانه دولت مالیات بگیرند آنوقت بپاید اضافه کارمندان دولت را بپردازد من تحقیق کرده ام در انگلستان معمول است و همچنین در سوئیس آنها بیکه در آمدشان در سال از یک صد مین میگذرد اینها هر کدام یک مبلغی در سال بدولت مالیات میدهند ، مالیات اضافی ، یعنی در سال اضافه درآمد خودشان را ، مازاد ثروتشان را بخزانه عمومی میدهند آنوقت دولت میتواند خدمات مؤثری برای بهبود حال مردم و برای کمک بستمخدمین بکنند بنا براین من پیشنهاد اینست که آقایان معترم قبل از اینکه دست دولت بسته بشود این فکر را تقویت کنند که بایستی برای نجات مملکتشان هر نوع فداکاری که یک روز دیگر هم عرض کردم باید بعهده بگیرند و هر کس که تنگن دارد و تمکن او بیشتر است باید حاضر بشود بیشتر بفتح خزانه دولت مالیات بدهد ، طبیعی است وقتیکه دولت کسر بودجه نداشت ما نه تنها مانع گردان اضافه و ترفیعات نیستیم بلکه خودمان هم بدولت فشار می آوریم و اصرار میکنیم که اضافه و ترفیعات کارمندان داده شود ، موضوع دیگری هم که جناب آقای رئیس دیروز و جناب آقای صدر زاده امروز فرمودند راجع بمنع مسکرات بنده خواستم عرض کنم که تلگرافات متعددی از شهرهای ایران راجع بموضوع منع استعمال مسکرات و فروش علنی آن به کیسیون عراض هم رسیده و این نشان میدهد که (صحیح است) این منع قانونی نبخواهد شرع اسلام آن را منع کرده این معنایش اینست که کسی الان این را جایز میدانند) عرض کنم که تلگرافات حاکی از این است که همه خواسته اند که همانطوریکه دین مقدس اسلام تهیه و فروش و استعمال تمام مشروبات الکلی را ممنوع و محرم قرار داده است مجلس شورای ملی از دولت بخواهد که عملاً این را بصورت قانون رسمی مملکتی بشناسند و این را رعایت کنند که مضرات مسکرات که منتهی بفساد و قتل نفس و جنایت میشود از بین برود

رئیس - آقایان اینقدر همه نکتید ، نظم مجلس را رعایت کنید .
صفائی - چیزی که مشروفاً حرام است دیگر قانون نمیخواهد .
رئیس - اجازه بدهید که زودتر بکارهای مملکت برسیم ، اینقدر همه نکتید ، آقایان اردلان .
اردلان - در اول که کار نظامنامه مطرح بود من و چند نفر از آقایان دیگر پیشنهاد کردیم که نطق قبل از دستور منحصر بدو نفر بشود و حالا هم همین پیشنهاد را کردیم و مخصوصاً آقای صدری هم امضاء فرمودند و هنوز تصویب نشده ولی امروز چون چهار نفر اجازه گرفته اند و بنده هم چهارمی هستم چند کلمه عرض میکنم ولی معتقد هستم که دو نفر کافی است که ما بعداً بتوانیم بکارهای مجلس برسیم آقایان معترم مستحضرهاستند که وضع اقتصادی مملکت ما بسیار بد است و ما نمایندگان مجلس هستیم که در این قسمت کوشش میکنیم که تا حد امکان بهبودی در وضع اقتصادی کشور بوجود بیاوریم (صحیح است) البته این بدی وضع اقتصادی ما ناشی از عوامل بسیاری است که این عوامل مثل زنجیر بهم پیوسته است و اگر در یک قسمتهائی بتهائنی اقدام بشود کافی نیست بلکه باید در تمام شئون اقدام بشود یکی در قدم اول موازنه بودجه است که بنده این را میگذارم برای وقتی که بودجه مملکت مطرح شد آنوقت عرضم را میکنم اما موضوعی را که امروز بنده میخواستم از قبل از دستور استفاده کنم و بعرض آقایان برسانم موضوع صادرات است . ارقام سال گذشته ، سال ۱۳۲۸ نشان میدهد که ما ۴۲ میلیون لیره واردات داشتیم و در مقابل ۸ میلیون لیره صادرات داشتیم یعنی صادرات کشور ما یک پنجم واردات بوده است ، هر مملکتی که صادرات آن باین درجه نسبت بوارداتش کم باشد مسلماً اهالی آن مملکت جز بدبختی چیز دیگری نخواهد دید (صحیح است) اینست که ما باید کوشش کنیم حتی المقدور بیک کاری بکنیم که صادراتمان رو بفروری برود ، این چندتا راه دارد که آقای حاظقی فرمودند و من خلاصه عرض میکنم ، بطور فهرست ، اول چیزی که ما باید نسبت بصادرات تصمیم قطعی بگیریم و دولت را وادار کنیم یا لایحه ای در این خصوص به مجلس بیاورد یا خودمان یک طرحی تهیه بکنیم اینست که کلبه کالاهای صادراتی را از تعهدات ارزی معاف بداریم (صحیح است) شما ملاحظه فرمائید باچه خون جگری کالای صادراتی تهیه میشود . فرض کنیم که کالای صادراتی فرش باشد یا خشکبار باشد این مدتی طول میکشد که بگمراک برسد ولی وقتی که تمهید ارزی از او در گمراک گرفتند دولت است که بپردازد خواهد رفت کمتر مبادرت بصادرات میکند ، اینست که در قدم اول بدون هیچ تردیدی در اثر مطالعات دقیقی که بنده خودم در این قسمت کردم و با بسیاری از بازرگانان نیز مشورت کردم قدم اول اینستکه ما باید تمهید ارزی را نسبت بصادرات برداریم ما الان در حال حاضر دو نوع ارز داریم که تکافوی واردات

ما را میکند یکی ارزی است که اینها را میگویند ارز صادرات غیر مرئی و او ارزی است که از باب فروش شرکت نفت بدولت ما عرضه میشود برای هزینه های لازمی که در ایران دارند مزد کارمندان خودشان و عملجاتی که در ایران دارند که اینها ارز میخوانند و با این ارزها من نمیتوانم بگیرم که الی الابد کالا های صادراتی را باید از تعهدات ارزی معاف بداریم ولی امروز وضع مملکت ایجاب میکند و ما باندازه کافی از فروش ارز توسط نفت جنوب میتوانیم واردات خودمان را تأمین بکنیم ، ما باید صادرات خودمان را از تعهدات ارزی معاف بداریم و این ارز را در اختیار همان صادر کننده بگذاریم که این صادر کننده بتواند با ارز خودش هر نوع کالای مجازی که برای واردات مملکت جایز میدانند وارد کند و بهیچوجه قید و شرطی برای اینکار نداشته باشیم دوم این مسئله است که من از جناب آقای وزیر کشور استعفا میکنم توجه فرمائید و او این موضوع عوارض شهرداری هاست البته ما بیک قوانینی در مملکت داریم که انجمنهای شهر میتوانند برای رفع حوائج خودشان عوارضی وضع بکنند ولی این عوارض را باید وزارت کشور بپیچوجم و ثبت نکند که نسبت بکالاهای صادراتی وضع شود ما الان یک خشکبار را اگر بخواهیم از یک منطقه آذربایجان حمل بکنیم در هر یک از شهرها انجمنهای شهر یک عوارضی وضع کرده اند که از این صادرات گرفته می شود در صورتیکه این صحیح نیست و بهر قیمتی که هست باید از صادرات عوارض شهرداری گرفته نشود اگر یک کالایی هست که در داخله ایران مصرف دارد این را میتوانند نسبت به آن مقدار که در داخله مصرف میشود عوارض وضع بکنند ولی نسبت به کالاهائی که صادر میشود باید بکلی عوارض شهرداری برداشته بشود تا تشویق بشود صادرات .
قسمت سوم که باید به آن توجه بشود موضوع بیمه است آلان موضوع بیمه یک عایدی برای دولت شده است و وزارت دارائی از شرکت بیمه ایران مثل اینست که میخواهد یک عوایدی بدست بیاورد در صورتیکه برای کالاهای صادراتی اگر بخواهند بیمه بشود باید بحد نازل و قیمت ناچیزی بیمه بشود و تحمیل بصادر کننده نشود در صورتیکه امروز موضوع بیمه یکی از مسائلی است که موضوع صادرات ما را هم مشکل کرده و برای صادرات تجاریک مانعی است این کار بیمه قسمت چهارم موضوع دستمزد است آقایان نمایندگان معترم مستحضرهاستند که یکی از صادرات مهم مملکت ما کتیرا است وقتی که کتیرا در کردستان که بنده نماینده آنجا هستم جمع آوری میشد آن روزها یک برزگری که روزی ۳ قران باو میدادند میتوانست کتیرا جمع بکند اما امروز همان کشاورز برای اینکه هزینه زندگی بالا رفته باید ۳ تومان بدهند بنابراین این صادرات گران تمام میشود و قیمت کتیرا بالا میرود بنابراین باید دولت در این خصوص توجه دقیقی بکند که دستمزد را باین بیاورد و این

ممکن نیست مگر اینکه هزینه زندگی بیاید باین و باین آمدن هزینه زندگی بهیچوجه ممکن نیست مگر اینکه یک هواملی دارد که بنده نمیتوانم در اینجا بحث بکنم چون وقت کم است اما در قسمت پنجم که ما باید صادرات را تشویق بکنیم و اینست که بیانه های مجاز خودمان اولاد دولت باید یک سیاست اقتصادی اتخاذ بکنند که هر چه میتوانند در مملکت یک بانکهای بوجود بیاورد و برای هر چیز یک بانک در مملکت باشد چون در مملکت هر چه بانک بیشتر باشد تسهیلات بیشتری برای تجار بوجود میآورد و اگر یک تاجری بخواهد کالای صادراتی تهیه کند بانکها بیکه موجود هستند اعتبارات کافی باو میدهند که او بتواند کالای صادراتی تهیه بکند .
قسمت ششم که قسمت آخر راجع بتشویق صادرات است موضوع کرایه ای است که راه آهن میگیرد البته راه آهن تا یک حدی موافقت کرده است ولی این مال آنفست است که از تهران بخرمشهر میرود در صورتیکه اولاً در نقاط دیگر ایران راه آهن نیست و ثانیاً اگر بخواهند مثلا شاه رود حمل بکنند باز هم راه آهن مانع است اصلی را میگیرد عرض کنم که اینهم باید بتمام ایران تعمیم پیدا بکند که کالاهای صادراتی با بکلی از مالیات معاف بشود یا اینکه لاقلاً ۷۰ درصد ، ۸۰ درصد تخفیف داده بشود و بنده برای نمونه چند رقم عرض میکنم که ببینید که ما درجه مملکتی زندگی میکنیم و هیچ توجهی بحال خودمان نداریم شاید بهترین نمونه ای که از روی آن ما بتوانیم بهمیم وضع اقتصادیش چیست پروتست بروت است ، در آذر ۱۳۲۶ توسط بانک ملی ایران ۱۱۱۴ برات پروتست شده ، در آذر ۱۳۲۷ تعدادش به ۱۹۸۸ رسیده تا در آذر ۱۳۲۸ که یارسال باشد ۴۰۳۳ برات توسط بانک ملی ایران پروتست شده است یعنی در ظرف دو سال تعداد بروت پروتست شده چهار برابر شده است یعنی چهار مرتبه وضع اقتصادی مملکت بدتر شده است من عقیده ام اینست که هر کلبی موظف است این موضوع را بعرض آقایان نمایندگان برساند و دولت را متوجه بکند که فکری برای این موضوع بکند .
ساجدی - مراسم تحلیف از طرف آقایان صدر میرحسینی و دکتر برال .
رئیس - دو نفر از آقایان آقای صدر میرحسینی و دکتر برال قسم یاد نکرده اند که باید قسم یاد کنند .
دکتر برال - بنده در حضور قرآن مجید به تورات قسم یاد میکنم (احسن)
طرح و تصویب فوریت طرح پیشنهادی راجع با اجازه اجرای موقت مواد اصلاحی آیین نامدا داخلی
رئیس - یک طرحی بقید دوفوریت از طرف آقایان نمایندگان تقدیم شده که قرائت میشود (شرح ذیل قرائت شد)

ریاست محترم مجلس شورای ملی بطوریکه استحضار دارند آئین نامه داخلی مجلس شورای ملی بطور آزمایش بوقوع اجرا گذارده شده و فعلا بنا بر تصویب مجلس کمیسیون منتخبه اشکالاتی را که در آئین نامه تشخیص داده اصلاح نموده بصورت گزارش ضمن شماره ۱ مورخه ۳-۴-۱۳۲۹ بمجلس تقدیم نموده است مناسب چنین بنظر میرسد که این اصلاحات هم فعلا بطور آزمایش بوقوع اجرا گذاشته شود و در موقع مقتضی ضمن طرح تمام آئین نامه این اصلاحات هم مطرح شود بنا بر این ماده واحده ذیل را پیشنهاد و درخواست تصویب آنرا با قید دو فوریت داریم .

ماده واحده - مجلس شورای ملی مقرر میدارد که اصلاحات تنظیمی بوسیله کمیسیون منتخبه در آئین نامه داخلی مجلس شورای ملی موقت بوقوع اجرا گذاشته شود . حائری زاده - دکتر محمد مصدق - حسن نبوی - دکتر بقائی کرمانی - دکتر شایگان - دکتر هدایتی - آزاد الهی صالح - نریمان - غلامرضا فولادوند - اسلامی - آشتیانی زاده - صدزاده - مکی مغیر فرهند .

رئیس - آقای دکتر هدایتی مخالفید ؟
دکتر هدایتی - بنده مغیر کمیسیون هستم .
رئیس - مخالفی نیست با این طرح .
نورالدین امامی - بنده مخالفم .
دکتر هدایتی - بنده قبل از اینکه فوریتش مطرح بشود توضیحانی داشتم .
رئیس - این طرح است و مغیر ندارد و توضیحات آن در موقع طرح شدن اصل ماده باید داده شود آقای امامی مخالفید ؟ بفرمائید .
نورالدین امامی - بنده خودم از اشخاصی هستم که در موقع طرح آن آئین نامه سابق رأی ندادم و مخالفت داشتم با اینکه بدون مطالعه يك آئین نامه در دست و چند ماده ای بقید فوریت وبدون مطالعه بگذرد و از اشخاصی هستم که موافق اصلاح آن آئین نامه هستم و امروز هم چه در جلسه خصوصی وجه در مجلس شورای ملی با اطلاع آقایان رساندم ، بهمان جهت و بهمان دلیل که آن آئین نامه ما ناقص از کار در آمده و عمل نشده بهمین جهت هم با این ماده واحده و این دو فوریت مخالف هستم این باید بیاید اینجا و صحبت بشود و بحث بشود در مواد آن این آئین نامه چیزی است که تمام اساس مشروطیت بسته باین آئین نامه است ، تمام مقررات باید در این آئین نامه جمع باشد آنوقت چشم بسته کور کورانه بیاییم این آئین نامه را هر روز رأی بدهیم هر روز عوض کنیم این خودش عمل غلطی است بگذارید این چند نامدار را بیاورند اینجا در مجلس طرح بشود و همه اطراف و جوانبش را به بینیم و مطالعه بکنیم و رأی بدهیم حالا هم اگر با دو فوریت کور کورانه رأی بدهیم باز هم نواقص پیدا میکند (آزاد بطور آزمایش است آقا) آزمایش باشد باز فردا بکش طرح دیگر ، يك کمیسیون دیگر ، يك تشریحات دیگر از سر ، این که غلط است ، شپوروز که آزمایش نباشد آقا (احسن)

رئیس - آقای دکتر هدایتی جناب عالی اگر مغیر مستبد مغیر فقط بتواند از گزارش شنبه یا کمیسیون دفاع کند و این طرح است ، اما اگر جناب عالی موافق هستید نظر شخصی خودتان را میتوانید بگوئید والا اینجا گزارش نیست که مغیر جواب بدهد ، آنهم در فوریت نه در اصل موضوع بفرمائید .
دکتر هدایتی توجه داشتم آقای رئیس عرض کنم آقایان محترم ملاحظه فرمودند که بنده ذیل این ماده را امضا کردم بقید دو فوریت با اینجهت بنده میخواستم از حق استفاده بکنم ، راست است که بنده مغیر هستم اما چون امضا کرده ام در اینجا میخواستم دفاعی کرده باشم از امضای خودم اگر آقایان اطلاع داشته باشند بنده چه در پشت تریبون مجلس و چه در جلسه خصوصی چندین دفعه این عقیده را اظهار داشتم و عده کثیری از نمایندگان محترم هم موافق بودند با آن نظر که به چه وجه من الوجوه و به چه نحوی از انشاء مجلس شورای ملی حق ندارد حق قانون گذاری خودش را که از طرف ملت باو واگذار شده است يك کمیسیون ، يك مجلس ، يك هیئت ، يك دولت هیچ قوه و مقامی واگذار نکند برای اینکه اولاً نمایندگان اختیار توکیل ندارند و در تالی احتیاجی بوکیل ندارند . در دوره گذشته آقایان ملاحظه فرمودند که مجلس شورای ملی یکی از مهمترین کارهایش را واگذار کرد يك مجلس دیگری و بنده مترسم با این ترتیب آئین نامه را خودش را هم واگذار کنیم ، آنوقت من که این عقیده را دارم با این شدت و غلظت با وجود این این طرح را امضاء کردم ، چرا امضاء کردم ؟ دو دلیل داشت ، یکی اینکه اصل آئین نامه بطور آزمایشی است آئین نامه ای که آزمایشی است تمام موادش ، شما اختیار دادید بکمیسیون که بعضی از موادش را تجدید نظر بکند درش ، آیا ممکن است که يك آئین نامه آزمایشی بعضی مواد قطعی و حتمی داشته باشد ؟ ممکن نیست یا همانطوریکه فرمودند آقای نبوی و بسیار حرف صحیحی است وقت صرف بشود و تمام آئین نامه بطور دقیق رسیدگی بشود و رأی بگیرد یا وقتیکه آئین نامه اصلاً آزمایشی است و تمام موادش به تصویب کمیسیون رسیده است آنوادى هم که اصلاح شده است آنها هم باید بطور آزمایش باشد تا وقتی دلیل اول است . . . (صحیح است)
رئیس - آقای دکتر هدایتی دلایلی فوریت را بفرمائید که باین دلیل من موافق با دو فوریت هستم .
دکتر هدایتی - همین دلیل بنده است که ما خود این را بصورت طرح مطرح کردیم دلیل دوم اینست که آقایان اطلاع دارند که یکی از مواد این آئین نامه کمیسیون گفت یکی از مواد اساسی را تشکیل میدهد طرز رسیدگی باعتبار نامه است ، این هم یکی از موجبات فوریتش است .
 در آئین نامه سابق ترتیبی که برای رسیدگی باعتبار نامه ها پیش بینی شده بود موجب این بود که وقت

زیادی از مجلس صرف رسیدگی باعتبار نامه ها بشود و برای جلوگیری از این امر در آئین نامه جدید يك سیستم تازه ای اتخاذ شد و آن کمیسیون تحقیق بود کمیسیون تحقیق بخصوص اینکه بعد از طرح در مجلس در صورتیکه کسی مخالف بود میرفت در آنجا و رأی کمیسیون قطعی بود بنده خردم که برای اولین مرتبه وارد مجلس شدم بنظر بنده این سیستم خیلی اشکال داشت که رأی نهائی راجع باعتبار نامه ها که باید مطابق قانون اساسی بمجلس شورای ملی باشد واگذار شده است يك کمیسیون و این خلاف قانون اساسی است . ماسمی کردیم در کمیسیون آنچه که از آئین نامه سابق و آئین نامه لاحق که اینروزها اجرا میشود خوب بود بگیریم و آن چه اشکال داشت کنار بگذاریم این بود که يك ترتیب بینابینی پیشنهاد شد و چون یکی از مواد پیشنهادی فرا کمیسیون وطن هم همین بود البته اختصاص با آقایان نداشت بنده مخصوصاً یاد آوری میکنم در موقعی که آئین نامه مطرح بود با آقای دکتر مغظمی و بسیاری از آقایان هم که من صحبت کردم آقایان باین طرز رسیدگی باعتبار نامه ها مخالفت کردند برای اینکه این شأن مجلس نیست که روی يك امر باین مهمی سروشی بگذارد و حتی مطابق این طرح اصلاحی يك مرجع دیگر هم مایش بینی کردیم که همان کمیسیون است و بعد رأی نهائی بمجلس است از اینجهت چون هنوز تکلیف این آئین نامه معین نشده است و بنده خود هم طرفدار این سیستم هستم این را بطور طرح بقید دو فوریت تقدیم کردیم و ما ۱۵ نفر تقاضا داریم همانطور که آقایان نمایندگان در خارج صحبت کردند و موافق هستند با دو فوریت موافقت کنند .
غلامرضا فولادوند - بنده موافق فوریت هستم .
رئیس - يك مخالف و يك موافق صحبت کردند حالاهم که رأی بدو فوریت گرفته میشود مطرح نمیشود میرود طبع و توزیع میشود و بعد از ۲۴ ساعت مطرح میشود خواستم مسبقاً بشاید که الان کارای دادید مطرح نمیشود آقایانیکه با فوریت اول این طرح موافقت قیام بفرمائید (اکثر برخاستند) تصویب شد فوریت دوم مطرح است . آقای اردلان
اردلان - بنده صبح که آمدم گزارش کمیسیون را در تابلو گذاشته بودند و من بنام مخالف اسم نوشتم و حالاهم چون فوریت دوم مطرح است و خود مطلب مطرح نیست من راجع بفوریتش عرض میکنم وقتی هم که لایحه آمد در اصل موضوع عرض خودم را عرض میکنم حالاهم بنجاب آقای دکتر مصدق عرض کردم راجع بیک اشتباه چایی که اشتباه چاپ شده و بنده اگر اصلاح بشود بنده عرضی ندارم اما موضوع فوریت که بنده مخالفم اینست که از آقایان نمایندگان محترم که اکثر نمایندگان شهرستانها هستند استدعا دارم بعرض من توجه بفرمائید تمام اعتبار نامه های ولایات یکجور تصویب شده و اعتبار نامه نمایندگان محترم تهران هنوز تصویب نشده است و اگر ما بیاییم اجازه بدهیم که اعتبار نامه نمایندگان تهران يك نحوی

تصویب بشود غیر از آنچه که اعتبار نامه نمایندگان ولایات تصویب گردید این صبیح نیست برای اینکه البته من امیدوارم که هیچگونه اشکالی فراهم نخواهد شد . ولی مجلس شورای ملی است و هر و کیلی هم آزاد است که نظر خودش را اظهار بکند و مطابق این آئین نامه اعتبار نامه نمایندگان تهران می آید بمجلس يك موافق و مخالف صحبت میکند و ما نا آخر دوره این عذاب روحی را خواهیم داشت که و کلاهی تهران خواهند گفت که اعتبار نامه های نمایندگان ولایات را بردند در کمیسیون بیرو صدا گذرا نندند و اعتبار نامه ما را کشاندند توی مجلس اینست که من از آقایان نمایندگان استدعا میکنم موافقت بفرمائید بهیچ وجه من الوجوه تا تکلیف اعتبار نامه نمایندگان تهران معین نشده است باین تجدید نظر رأی ندهند .
رئیس - آقای غلامرضا فولادوند (حاضری - من در اصل لایحه اول ثبت نام کردم آقای رئیس)
فولادوند - بمکس عمل واقفام جناب آقای نور الدین امامی که راجع بائین نامه فرمودند من رأی ندادم در دوره پانزدهم ما رأی دادیم بهمین جهت مجلس را این آئین نامه داخلی از دوره ۱۴ و ۱۵ منظمتر نموده این چند ماده هم چیز مهمی نیست دوسه ماده بود که جناب آقای دکتر مصدق پیشنهاد کردند که ما اینها را با نظر کمیسیون جرح و تعدیل کردیم و بقیه هم اصلاحات عبارتی است و اگر هم آقایان بفوریت دوم رأی بدهند ۲۴ ساعت این مورد شور و مطالعه قرار میگیرد و اگر اصلاحی لازم باشد بفرمائید و اما راجع باعتبار نامه نمایندگان تهران که جناب آقای اردلان فرمودند گزارشش رسیده است و در این قسمت هیچ اشکالی نیست و مطابق معمول سابق مطرح میشود و در اینجا و علی حرف میزنند هر کس که موافق باشد یا مخالف و خلاصه اش چند ماده . یکی راجع بطرز قسم است یکی راجع به موضوع اعتبار نامه ها است که برای دوره ۱۷ خواهد بود و بعد هم يك چندتا اصلاح عبارتی است (فرارمزی - پس فوریت ندارد) نه فوریت دارد بعضی مواد متناقض در آئین نامه سابق بود که با مراجعه دقیق که کمیسیون کرد این تناقض هارا رفع کردیم خلاصه آقایان نمایندگان تهران هم حاضر هستند بعد از آنکه فوریت رأی داده شد بلافاصله اعتبار نامه ایشان مطرح بشود اشکالی هم نیست و نقض هم نخواهد داشت
۷- تصویب اعتبار نامه یازده نفر آقایان نمایندگان طهران
رئیس - گزارش رسیده هر وقت تصویب شد اجرا می شود آقایانی که با قید فوریت دوم موافقتند قیام فرمائید (عده کمی قیام کردند) تصویب نشد بنا بر این با قید بکفورت بکمیسیون می رود گزارش انتخابات تهران مطرح است چون مغیر کمیسیون غایب است آقای صدر زاده منشی کمیسیون قرائت می کنند
دکتر مصدق - (در حال خروج از طالار جلسه) بنده ما بوسم که در این مجلس برفع ملکیت کاری بشود انجام داد فقط وقتی که در لایحه فقط وقتی که لایحه نفت مطرح شد از نظر اینکه يك عده ای برای این کار بن رأی داده اند و از نظر انجام وظیفه نمایندگان خود خواهم آمد
رئیس - تشریف داشته باشید . مایوس نباشید

انشاء الله با حسن نیت همکاری خواهد شد و کارهایی برای غیر مردم انجام می شود .
 (گزارش شنبه چهارم بوسیله آقای صدر زاده) بشرح ذیل خوانده شد
 پس از ارجاع پرونده انتخابات شانزدهمین دوره تقنینیه تهران به شنبه چهارم شنبه بزور شروع رسیدگی نمود و از نظر دقت بیشتری در پرونده های مربوطه بر حسب ماده ۵ آئین نامه داخلی پرونده را شنبه فرصی مر کبک از آقایان دکتر اکاسمی - صاحب جمع - بزرگ نیا که بقید قرعه تعیین شده بودند ارجاع می نماید شعبه فرصی بلافاصله شروع رسیدگی معتویات پرونده می نماید و سوابق موجود در وزارت کشور را هم راجع با انتخابات طهران مورد رسیدگی قرار می دهد ولی قبل از خاتمه رسیدگی ده روز مهلت مقرر در آئین نامه خاتمه می یابد و در نتیجه موجب ماده ۶ آئین نامه داخلی جریان به هیئت رئیسه مجلس شورای ملی گزارش می شود و هیئت محترم رئیسه هم مجدداً پرونده را برای خاتمه رسیدگی بهمین شعبه ارجاع و شعبه فرصی بکار خود ادامه میدهد و سپس در تاریخ دوم خرداد ۲۹ پس از رسیدگی پرونده های ارسالی بمجلس شورای ملی و سوابق موجود در وزارت کشور گزارش پرونده و جریان انتخابات تهران را بشعبه تسلیم می نماید و خلاصه جریان بدین قرار است
 ۱ - نخستین انتخابات شهر تهران طبق نامه شماره ۵۴۲۰ مورخ ۳۰ ۲۸ ۹۳۰ که فرماندار تهران بوزارت کشور نوشته انجمن نظارت مرکزی انتخابات تهران را ابطال و آگهی ابطال را در شهر منتشر و سپس برگهای آنرا سوزاند و دیگر هم جلسات انجمن بعلت استعفای اکثریت اعضاء تشکیل نگردیده است .
 ۲ - در باب دومین انتخابات تهران پس از دعوت فرماندار از طبقات شش گانه جهت تعیین اعضاء انجمن نظارت مرکزی و انتخاب اعضاء اصلی و علی البدل و تعیین هیئت رئیسه خود بر ریاست آقای ابراهیم ادهم و تعیین شعب فرصی و انتشار آگهی انتخابات در کلیه حوزه ها از تاریخ ۱۹ بهمن ماه ۲۸ تا آخر روز ۲۵ بهمن ۱۳۲۸ اقدام بتوزیع تعرفه و اخذ رأی نموده و از اول اسفند ۲۸ تا ۲۷ اسفند ۲۸ هم آراء استخراج و قرائت گردیده است
 پس از خاتمه استخراج آراء چون نسبت به بعضی از صندوقها ضمن جریان انتخابات شکایات متعددی مخصوصاً از صندوق شعبه ۲۱ اوسانات بدقت انجمن واصل گردیده بود انجمن شکایات واصله را مورد رسیدگی قرار داده در نتیجه بعلت عدم احراز انتساب آراء اوسان اهالی آنجا آراء صندوق مزبور را باطل و حائزین اکثریت راجعت اطلاع اهالی و اعلام قبول شکایات آگهی مینماید
 در مورد مقرر چند فقره شکایات مبنی بر اعتراض باطل صندوق اوسانات طرز اخذ رأی در بعضی از شعب وزائد بودن سن آیت الله آقای سید ابوالقاسم کاشانی و آقای دکتر محمد مصدق از حد قانونی شناخته اند .
 ۳ - در باب سن آیت الله آقای سید ابوالقاسم کاشانی که در درجه پنجم حائز اکثریت و خارج از کشور بودند و ضمن قبولی نمایندگان مشخصات خود را اعلام ننموده و موکول بورود خود به تهران کرده بودند انجمن از صدور اعتبار نامه بنام معظم له خود داری و فقط پاسخ قبولی ایشان رضای پرونده بمجلس شورای ملی ارسال و اشاره میدارند که پس از ورود به تهران و اعلام مشخصات در صورتیکه حائز شرایط انتخاب شدن تشخیص شدند در جلسات مجلس شورای ملی شرکت نمایند و در نتیجه اعتبار نامه ۱۱ نفر از آقایان منتخبین را صادر و انجمن در تاریخ ۱۳ اردیبهشت ۲۹ آراء را معدوم و انحلال انجمن را اعلام مینماید
 شعبه چهارم در جلسه ۶ خرداد پس از قرائت گزارش شعبه فرصی و رسیدگی بمعتویات پرونده و توجه بشکایات واصله در مورد مقرر بمجلس شورای ملی و مباحثه و مذاکره در مسائل مذکور فوق صحت انتخابات و نمایندگی آقای دکتر محمد مصدق را که در درجه اول با اکثریت ۳۰۷۳۸ رأی از ۲۷۲۷ رأی مأخوذه از حوزه انتخابیه تهران در شانزدهمین دوره تقنینیه حائز اکثریت میباشد تأیید و اینک گزارش آنرا تقدیم بمجلس شورای ملی مینماید
رئیس - مخالفی نیست . تصویب شد . گزارش دیگر قرائت میشود
 (بشرح آتی خوانده شد)
 بیرو گزارش شماره ۲۱ از شعبه چهارم دایر بجریان انتخابات تهران و نمایندگی آقای دکتر مصدق آقای دکتر مظفر بقائی کرمانی در درجه دوم دارای ۱۴ ۲۷۵ رأی از مجموع ۵۲۷۲۷ رأی بوده اند و شعبه هم صحت نمایندگی ایشان را تأیید و اینک گزارش آنرا تقدیم مجلس شورای ملی مینماید
رئیس - مخالفی نیست . نمایندگی آقای دکتر بقائی تصویب شد . گزارش دیگر قرائت میشود .
 (بشرح ذیل قرائت شد)
 بیرو گزارش شماره ۲۲ از شعبه چهارم دایر به نمایندگی آقای دکتر مظفر بقائی کرمانی و توجه به گزارش شماره ۲۱ مربوط بجریان مشروح انتخابات تهران آقای حسین مکی در درجه سوم دارای ۲۶۲۵ رأی از مجموع ۵۲۷۲۷ رأی بوده اند و شعبه هم صحت نمایندگی ایشان را تأیید و اینک گزارش آنرا تقدیم مجلس شورای ملی مینماید
رئیس - مخالفی نیست . نمایندگی آقای مکی تصویب شد . گزارش دیگر قرائت میشود .
 (اینطور خوانده شد)

بذکر انجمن واصل و انجمن پس از رسیدگی بشکایات آنچه مربوط باطل آراء اوسانات طرز رأی در بعضی شعب بوده است وارد ندانسته و راجع به سن آقای دکتر محمد مصدق پس از رسیدگی طبق سوابق که از وزارت کشور ارسال داشته اند و باستان مدارک تقدیمی ایشان از جمله سواد قباله نکاحیه و رونوشت لوحه قبر مرحوم کیل الملک سن ایشان را از میزان قانونی متجاوز ندانسته و ایشان را واجد شرایط قانونی شناخته اند .
 ۳ - در باب سن آیت الله آقای سید ابوالقاسم کاشانی که در درجه پنجم حائز اکثریت و خارج از کشور بودند و ضمن قبولی نمایندگان مشخصات خود را اعلام ننموده و موکول بورود خود به تهران کرده بودند انجمن از صدور اعتبار نامه بنام معظم له خود داری و فقط پاسخ قبولی ایشان رضای پرونده بمجلس شورای ملی ارسال و اشاره میدارند که پس از ورود به تهران و اعلام مشخصات در صورتیکه حائز شرایط انتخاب شدن تشخیص شدند در جلسات مجلس شورای ملی شرکت نمایند و در نتیجه اعتبار نامه ۱۱ نفر از آقایان منتخبین را صادر و انجمن در تاریخ ۱۳ اردیبهشت ۲۹ آراء را معدوم و انحلال انجمن را اعلام مینماید
 شعبه چهارم در جلسه ۶ خرداد پس از قرائت گزارش شعبه فرصی و رسیدگی بمعتویات پرونده و توجه بشکایات واصله در مورد مقرر بمجلس شورای ملی و مباحثه و مذاکره در مسائل مذکور فوق صحت انتخابات و نمایندگی آقای دکتر محمد مصدق را که در درجه اول با اکثریت ۳۰۷۳۸ رأی از ۲۷۲۷ رأی مأخوذه از حوزه انتخابیه تهران در شانزدهمین دوره تقنینیه حائز اکثریت میباشد تأیید و اینک گزارش آنرا تقدیم بمجلس شورای ملی مینماید
رئیس - مخالفی نیست . تصویب شد . گزارش دیگر قرائت میشود
 (بشرح آتی خوانده شد)
 بیرو گزارش شماره ۲۱ از شعبه چهارم دایر بجریان انتخابات تهران و نمایندگی آقای دکتر مصدق آقای دکتر مظفر بقائی کرمانی در درجه دوم دارای ۱۴ ۲۷۵ رأی از مجموع ۵۲۷۲۷ رأی بوده اند و شعبه هم صحت نمایندگی ایشان را تأیید و اینک گزارش آنرا تقدیم مجلس شورای ملی مینماید
رئیس - مخالفی نیست . نمایندگی آقای دکتر بقائی تصویب شد . گزارش دیگر قرائت میشود .
 (بشرح ذیل قرائت شد)
 بیرو گزارش شماره ۲۲ از شعبه چهارم دایر به نمایندگی آقای دکتر مظفر بقائی کرمانی و توجه به گزارش شماره ۲۱ مربوط بجریان مشروح انتخابات تهران آقای حسین مکی در درجه سوم دارای ۲۶۲۵ رأی از مجموع ۵۲۷۲۷ رأی بوده اند و شعبه هم صحت نمایندگی ایشان را تأیید و اینک گزارش آنرا تقدیم مجلس شورای ملی مینماید
رئیس - مخالفی نیست . نمایندگی آقای مکی تصویب شد . گزارش دیگر قرائت میشود .
 (اینطور خوانده شد)

پیرو گزارش شماره ۲۳ از شعبه چهارم دائر به نمایندگی آقای حسین مکی آقای ابوالحسن حائری زاده در درجه چهارم دارای ۲۴۳۲۲ رأی از مجموع ۵۷۷۲۷ رأی مأخوذه از حوزه انتخابیه تهران بوده اند و شعبه چهارم صحت نمایندگی ایشان را تأیید و گزارش آنرا تقدیم مجلس شورای ملی مینماید.

رئیس - مخالفی نیست. نمایندگی آقای حائری زاده تصویب شد. گزارش دیگر (اینطور خوانده شد)

پیرو گزارش شماره ۲۴ از شعبه چهارم دائر به نمایندگی آقای حائری زاده از تهران آقای عبدالقدیر آزاد در درجه ششم دارای ۲۱۷۷۳ رأی از مجموع ۵۲۲۲۷ رأی مأخوذه بوده اند و شعبه صحت نمایندگی ایشان را هم تصدیق و اینک گزارش آنرا تقدیم میدارد.

رئیس - مخالفی نیست. نمایندگی آقای آزاد تصویب شد. گزارش دیگر قرائت میشود (بشرح ذیل خوانده شد)

پیرو گزارش شماره ۲۵ از شعبه چهارم دائر به نمایندگی آقای عبدالقدیر آزاد از تهران آقای جمال امامی در درجه هفتم دارای ۲۰۶۸۵ رأی از مجموع ۵۲۲۲۷ رأی مأخوذه بوده اند و شعبه چهارم نمایندگی ایشان را تصدیق و اینک گزارش آنرا بر عرض میرساند.

رئیس - مخالفی نیست. نمایندگی آقای جمال امامی تصویب شد. گزارش دیگر قرائت میشود (بشرح ذیل خوانده شد)

پیرو گزارش شماره ۲۶ از شعبه چهارم دائر به نمایندگی آقای جمال امامی از تهران آقای دکتر سید علی شایگان در درجه هشتم دارای ۲۰۵۰۰ رأی از مجموع ۵۲۲۲۷ رأی مأخوذه بوده اند و شعبه چهارم با حفظ بگزارش شماره ۲۱ صحت نمایندگی ایشان را هم تصدیق نموده و اینک گزارش آنرا تقدیم میدارد.

رئیس - مخالفی نیست. نمایندگی آقای دکتر شایگان تصویب شد. گزارش دیگر قرائت میشود (اینطور خوانده شد)

پیرو گزارش شماره ۲۷ از شعبه چهارم دائر به نمایندگی آقای دکتر شایگان از تهران آقای محمود نریمان در درجه نهم دارای ۱۷۸۴۸ رأی از مجموع ۵۲۲۲۷ رأی مأخوذه برای انتخابات شانزدهمین دوره تقنینیه بوده و شعبه چهارم صحت نمایندگی ایشان را تصدیق و اینک گزارش آنرا بر عرض میرساند.

رئیس - مخالفی نیست. نمایندگی آقای نریمان تصویب شد. گزارش دیگر قرائت میشود (بشرح ذیل خوانده شد)

پیرو گزارش شماره ۲۸ از شعبه چهارم دائر به نمایندگی آقای محمود نریمان از تهران برای شانزدهمین دوره تقنینیه آقای سید محمد صادق طباطبائی در درجه دهم دارای ۱۸۶۰۹ رأی از مجموع ۵۲۲۲۷ رأی مأخوذه بوده اند و شعبه چهارم صحت نمایندگی

ایشان را تصدیق و گزارش آن را تقدیم مجلس شورای ملی مینماید.

رئیس - مخالفی نیست. نمایندگی آقای سید محمد صادق طباطبائی تصویب شد. گزارش دیگر قرائت می شود.

(بشرح ذیل خوانده شد)
پیرو گزارش شماره ۲۹ از شعبه چهارم دائر بنمایندگی آقای سید محمد صادق طباطبائی از تهران در شانزدهمین دوره تقنینیه آقای جواد مسعودی در درجه یازدهم دارای ۱۸۵۱۵ رأی از کل ۵۲۲۲۷ رأی مأخوذه بوده اند و شعبه چهارم صحت نمایندگی ایشان را تصدیق و اینک گزارش آنرا بر عرض میرساند.

رئیس - مخالفی نیست. نمایندگی آقای جواد مسعودی تصویب شد. گزارش دیگر قرائت می شود.

(بشرح ذیل خوانده شد)
پیرو گزارش شماره ۳۰ از شعبه چهارم دائر بنمایندگی آقای جواد مسعودی از طهران آقای میر سید علی بهبهانی در درجه دوازدهم دارای ۱۸۰۷۷ رأی از مجموع ۵۲۲۲۷ رأی مأخوذه بوده اند و شعبه چهارم صحت نمایندگی ایشان را تصدیق و اینک گزارش آن را تقدیم مجلس شورای ملی می نماید.

رئیس - مخالفی نیست. نمایندگی آقای میر سید علی بهبهانی تصویب شد. یازده نفر از نمایندگان طهران امروز اعتبار نامه شان تصویب رسید یک نفر که آقای آقا سید ابوالقاسم کاشانی است جواب قطعی نداده اند.

بوضی از نمایندگان - داده اند
صدر زاده - اجازه می فرماید توضیح عرض کنم.

رئیس - بفرماید.

صدر زاده - پرونده انتخابات در شعبه ۴ با کمال دقت مورد رسیدگی قرار گرفت انجمن نظارت انتخابات ۱۱ فقره اعتبارنامه بنام آقایان محترمی که خوانده شد صادر کرده بودند و فرستادند مجلس و نسبت بآیت الله آقای کاشانی هم تلگرافی کرده بودند بوسیله وزارت امور خارجه و ایشان هم قبولی خودشان را اعلام داشته لیکن مشخصات خودشان را راجع بسن و سال خواسته بودند ایشان اشیاء داشته بودند که بعد از ورود به طهران مشخصات خود را اطلاع میدهم آنوقت انجمن نظارت مرکزی اینطور در ذیل گزارش خودش و در صورت جلسه که می نویسد که بمناسبت این که ایشان آمدند و مشخصات خودشان را دادند آنوقت اعتبار نامه بنام ایشان صادر میشود (چند نفر از نمایندگان - یعنی ندارد باید مطرح شود) در صورت جلسه ذکر شد و این قسمت هم که در گزارش شعبه ای که بنده قرائت کردم بیان شد وقتی که ایشان تشریف آوردند و مشخصاتشان را فرستادند آن وقت مطرح می شود.

اردلان - چرا مطرح نشود؟
رئیس - خودشان این تقاضا را کرده اند

رئیس - آقای دکتر معظمی بفرماید
دکتر معظمی - اصولاً تصویب اعتبارنامه ها از وظایف مجلس شورای ملی است و صحبت این نیست که اعتبار نامه یک وکیل تصویب شود یا نشود ولی گزارشی که شعبه راجع بانتخاب آیت الله کاشانی داده است منطبق با اصول نیست زیرا انجمن بنظر مجلس واگذار کرده است و شعبه هم تعیین تکلیف را به اظهار نظر مجدد انجمن که منحل شده است موکول نموده است در صورتیکه انجمن و شعبه هر دو موظف بودند نظر صریح خود را اظهار نمایند و این رویه ای که شعبه اتخاذ نموده است ممکن است در آتی خطراتی برای انتخابات ایجاد نماید زیرا مقررات انتخابات را بدین ترتیب تسلیم انجمن و شعب نموده و نظریه صریح در این مورد نداده است برای این که مطلب واضح و روشن شود و سابقه بدی ایجاد نشود خوب است یک نفر از اعضاء شعبه توضیح بدهد که مطلب روشن شود تا مجلس بتوا ندا اظهار نظر نماید.

عامری - اجازه بفرماید
رئیس - بفرماید
عامری - يك قسمت از مطالب را آقای صدرزاده توضیح دادند و حالا بنده عرض میکنم که بعد از آنکه انجمن کارهایش را خاتمه داد ما مواجه بودیم با یازده فقره اعتبار نامه و چیز دیگری نداشتیم يك قسمت دیگر هم که ممکن است آقایان علاقه داشته باشند چون بعضی از آقایان اینجا یک مذاکره کرده در انتخابات طهران يك؟ انتخابات اولیه بوده که آن انتخابات ابطال شده و آراءشان را هم سوزانیده این مسئله ای بود که بعضی از آقایان علاقه داشتند که به هیئت چه شده و بعضی از آقایان دیگر هم میخواهند که مذاکره ای بشود تا در آتی سابقه ای نباشد برای اینکه ما مواجه بودیم با این امر معلوم میشود که انجمن نظارت انتخابات طهران خودش اعلان بطلان این را داده و اعلان در شهر منتشر کرده و اکثریت اعضاء انجمن هم استغفاء داده اند رئیس انجمن هم گذاشته رفته و قتی که این ترتیب پیش آمده اوراق را هم سوزانیده بودند بطوریکه نماینده فرمانداری یعنی خود فرمانداری گزارش میدهند میگویند که از ما نماینده خواستند و نماینده ما وقتی که رسید اوراق را سوزانید بودند و اعضاء هم استغفاء داده بودند و رفته بودند و ضمناً برای اینکه انتخابات طهران را بطلان آورند دولت هیچ راهی نداشت جز اینکه دعوت کند انجمن جدید را این مربوط به قسمت اول اگر کاری بدی شده یا نشده بنظر بنده دولت راه دیگری نداشته مشولش هم صحت است این مربوط به انجمن یا بطلت یا به مجلس است که رسیدگی کند

رئیس - این موضوع مورد بحث مانیست.
عامری - چون بعضی از آقایان تقاضا داشتند در این قسمت توضیحی داده شود عرض کردم اما در مرتبه دوم که انجمن تشکیل شد بعد از آنکه شروع کردند اعضاء انجمن را انتخاب کردند در مورد قانونی اعتراضاتی شده آنچه که مورد توجه قرار گرفته

منجمله شکایت از لواسن که شکایات بسیاری داشته که انجمن بملت عدم احراز انتساب آراء لواسن باهالی آن محل آراء لواسن را باطل کرده و خلاصه دلیلش این است که چون در نظر من معزز نشده است انتساب این آراء بعل بنابرین من آراء را باطل میکنم و دفتر ستشان مورد اعتراض واقع شده یکی نسبت بآقای دکتر مصدق و یکی دیگر آقای آیت الله کاشانی. آقای کاشانی که سن ایشان گفته شده ۷۵ سال است و شاید از این هم تجاوز بکنند نسبت بآقای دکتر مصدق هم گفته اند که سنشان از ۷۰ تجاوز میکند آقای دکتر مصدق که اینجا آقایان ملاحظه میفرمایند با ارسال قبالة نکاحیه خانم والده شان و لوحه سنک قبر مرحوم و کیل املک و با ملاحظه شناسنامه شان انجمن سن ایشان را خارج از حدود مقرر تشخیص نداده و ایشان را واجد شرایط مقرر قانون دانسته اما راجع به آقای کاشانی انجمن تلگرافاً بوسیله وزارت امور خارجه قبولی ایشان را خواسته و ایشان قبولی خود را اعلام داشته اند ولی در صدور اعتبار نامه انجمن مواجه شده با سن ایشان چه انجمن وقتی که اعتبار نامه تنظیم میکند باید سن ایشان را هم در نظر بگیرد **فرا عمرنی** - چرا انجمن اشکال کرده مندر کش چه بوده؟
مکی - من حاضر م توضیح بدهم
عامری - انجمن سن هر کس را که وکیل شده در نظر میگیرد و راجع بایشان نیز مشخصاتشان بوسیله وزارت خارجه سؤال شده جواب داده اند که پس از آنکه بطهران آمدم جواب خواهم داد انجمن هم که این را دید اشکال دارد ضمن گزارشی که بوسیله ۱۱ فقره اعتبارنامه صادر کرده نسبت بایشان نوشته اند که چون گفته اند که من مشخصات خود را بعد از ورود به طهران میدهم و قتی که ایشان بطهران آمدند مشخصاتشان را دادند اگر واجد شرایط بودند در جلسات مجلس شورای ملی شرکت میکنند و مجلس نظر میدهند این رویه ای است که انجمن اتخاذ کرده بنا بر این ما فقط مواجه بودیم با ۱۱ فقره اعتبار نامه

(**آزاد** - بنده پیشنهاد می کنم که مطرح بشود)
رئیس - آقای ملک مدنی بفرماید.
ملک مدنی - بنده اجازه برای عرض مطلب دیگری می خواهم که طبق ماده ۲۱۸ می خواهم عرض مقام ریاست برسانم راجع بعقوبت آقایان نمایندگان محترم تهران که طبق این ماده که بنده حالا میخوانم ملاحظه بفرمایید از مقام ریاست خواهش میکنم توجه بفرمایند ماده ۲۱۸ میگوید هر گاه مجلس در رسیدگی باعتبار نامه نماینده پیش از حد مقرر تأخیر کند صورتی که نماینده مرتباً در مجلس حاضر شده باشد حقوق زمان تأخیر را پس از تصویب اعتبار نامه میتواند دریافت نماید لذا بنده می خواهم تقاضا کنم که چون اعتبار نامه آقایان در مدت معمولی مطرح نشده و اغلب آقایان کسانی هستند که توری و صلاحیتشان مورد قبول عامه است و احتیاج هم بعقوبت دارند لذا می خواهم آقای رئیس توجه بفرمایند که حقوقشان پرداخت شود و اما راجع باین موضوع اعتبارنامه بنده نظری داشتم

خواستم عرض کنم این دوره متأسفانه يك سوابقی در مجلس ایجاد میشود که برای آینده ایجاد اشکالات میکند بنده برای این که در آینده در انجمن ها یکسابقه ای ایجاد نشده باشد که هر وقت خواستند يك وکیل را که یا خود انجمن یا یک دستگاه دیگری که با آن وکیل موافق نبوده این را بهانه جوئی کند و مخالفت کند و برای آینده يك سوابق بدی این جا گذاشته شود بنده عرض میکنم باید این موضوع روشن شود ما همیشه وکیل مجلس نیستیم ولی آینده ما لعنت میکند اگر يك قانون جدیدی وضع کنیم این قسمی که ما پشت این تریبون میخوریم که حقوق مجلس و مجلسیان را حفظ کنیم برای چیست اگر آیت الله کاشانی وکیل است باید اعتبار نامه ایشان را بفرستند میخواستند به مجلس بیاورند میخواستند به مجلس نیایند اگر وکیل نیست و سنش زیاد تر است انجمن باید اظهار کرده باشد نه اینکه خواسته باشد شانه از زیر بار و تکلیف خود خالی بکند بنده به این عمل انجمن اعتراض دارم و نمی خواهم در این وارد شوم که این اعمال این دوره در آینده چه مشکلاتی ایجاد خواهد کرد.

رئیس - نظر بنده اینست که شعبه تشکیل شود و زود تر گزارش آقای کاشانی را به مجلس بدهد
مکی - بنده توضیحی دارم
رئیس - بالاخره گزارش میشود هر گزارشی که داد می آورند مطرح می شود در مجلس و بحث میکنند

رئیس - چون بعضی از آقایان نمایندگان بعضی از نمایندگان پیشنهاد تنفس شده
رئیس - ندیدم اینجا نیست سئوالاتی از طرف بعضی از آقایان نمایندگان شده است آقایان وزیران دو جلسه است برای جواب حاضرند با اجازه آقایان سئوالات مطرح میشود آقای رضوی

۸ - سئوال آقای رضوی و جواب آقای وزیر راه به سئوال ایشان و آقای مکی آقای رضوی - بنده دو سئوال در یک تاریخ تقدیم مجلس شورای ملی کردم که یکی از جناب آقای نخست وزیر بود راجع به موضوع امر مرموز و مهم تلفن تهران که متأسفانه الان شاید یکماه بیشتر است با اینکه یاد آوری مجدد کردم برای جواب حاضر نشده اند اینست که قبل از این که به سئوال دوم بپردازم از مقام ریاست تقاضا میکنم که به آقای نخست وزیر اعلام فرمایند که راجع به این موضوع هم بالاخره تحقیق فرمایند و اقدامی که شده است در مجلس شورای ملی در جواب سئوال بنده توضیح بدهند و اما سئوال دوم بنده راجع به راههای فارس بود و از جناب آقای وزیر راه سؤال کرده بودم و چند جلسه هست که اینجا تشریف می آورند تا امروز فرصت شده است عرض کنم تأخیر راه در عمران و آبادی شاید از چیزهایی باشد که محتاج به برهان و دلیل نیست این مطلب راهه افرادی که از دور و نزدیک با جریان راه از حیث مالالتجاره و سایر شئون ارتباط داشته اند فهمیده اند ولی ملت فارس درک این موضوع مهم را پیش از سایرین کرده اند برای خاطر اینکه تا ۲۰ یا ۲ سال قبل از

این جاده اصلی و شارع عام عبور و مرور قوافل مالالتجاره ها و مسافری تمام از راه بوشهر و شیراز به تمام نقاط ایران بود و هر قسمت مالالتجاره ای که از هر جا از اطراف ایران می آمد از آنجا عبور میکرد متأسفانه در روز اولی که کلنگ راه آهن در بنادر جنوب و شمال خورد یکدفعه این وضعیت متقلب شد و اثرات بدش تا کنون بقسمی بوده که بعبارت ساده فارسی نتوانسته است که رهاست کند فارس البته يك ناحیه بسیار مستعدی است که بقیمه بنده در بهبوچه مرکز کشور و تمام خصوصیات و شئون آن استثنائست (صحیح است) دو تا جاده اصلی ما در فارس داریم که یکی طهران را به اصفهان و شیراز متصل میکند و یکی هم شیراز را به بوشهر رودی این راهها روی همان راههای قافله روی سابق ساخته شده البته در آنوقت عدم امنیت و از حیث آبادیها در بین راه اجبار داشته اند از يك موارد خاصی عبور کنند تا اینکه بمدا وقتیکه اتومبیل و مسافرتها بطرز جدید پیش آمد و البته صلاحیت اینچنین بود که يك تجدید نظر اساسی بشود و هر نوعی که برای جاده مناسب تر است انتخاب بشود و بالاخره راه متناسب روز در استان ساخته شود امامتأسفانه هر چه اقدام شده است تعمیری بوده و یا اقدام مختصری بوده است در اطراف همان جاده های موجود و يك نقشه صحیحی نداشته است ضرر مهم این موضوع اولاً اینست که بطور کلی جاده اصلی از فارس برگشته و بین قسمت مالالتجاره هائی که مربوط بفارس و اطراف و قسمتهای جنوب است و اقتضا دارد که از آنجا عبور کند بجهت بدی راه مخصوصاً کلیه مالالتجاره های قیمتی شکستنی یا مثل آهن آلات و سایر چیز ها که طول و درازا دارند اینها قابل عمل از آن جاده کوهستانی نیست مسافری هم همان طوریکه آقایان ملاحظه میفرمایند بواسطه وجود یرتگاههای مخوف از جاده های دیگر عبور و مرور میکنند در صورتیکه همانطوریکه آقایان توجه دارند فارس علاوه بر مناظر طبیعی و گردشگاههائی که دارد يك قسمت از آثار باستانی در آنجاست که اغلب از سیاحت دانستمدان و علماء اصرار دارند که بیایند آنجا تماشا کنند ولی متأسفانه بواسطه نبودن راه در درجه اول فارس از يك عایدی بسیار قابل توجهی که بعضی از ممالک دنیا در آمد بزرگشان از همین مراست معلوم مانده و بالاخره اینها باز يك شواهدی است برای اینکه اگر بهبودی پیدا کند ممکن است چقدر آثار نیک داشته باشد حالا بنده اگر از ضرر هائی که در اثر نبودن راه در این چند ساله برای شیراز پیدا شده بخواهم عرض کنم خیلی زیاد میشود ولی قسمت عمده اینست که بواسطه نبودن راه قسمت عمده ای از تنظیمات کشور هم عملی نمیشود و ارتباط از طریق عادی بسیار مشکل است مثلاً در کنگان در چندین بار زلزله شده همه آقایان فهمیده اند که ۷ روز طول کشید (فرامرزی) در کابندی همان زلزله شد و بالاخره فهمیدید) صحیح است چون راه نبود فهمیدید بالاخره بعد از ۷ روز توانستند خبر بدهند که اینجا زلزله شده

است در همان روز بنده مصمم شدم که این موضوع را به آقایان گوشزد نمایم که علاوه بر اینکه این جریان روزمره مورد توجه است و ضروری آن واضح است سزاوار نیست بیکدمه مردمی افتاده باشند در یک گوشه در این دوره در یک گریز گاهی که این تصویرم کنم در خوردن این دولتی با ملت خودش نباشد حالا بنده برای آنکه خیلی سخن را بدرازا نکشانم عرض میکنم مطالب را خلاصه کرده‌ام در ۴ یا ۵ قسمت که اینها را عرض میکنم برای اینکه بشود در جواب آنان جوابی داده بشود در مقدمه این کار لازم است عرض کنم که یک تلگرافی اخیراً از اهالی فارس و مردم کازرون آمده برای همه راهها و بخصوص چون مردم کازرون تلگرافهایی جدیداً کرده بودند و یادآوری کرده بودند که بدولت وقت یادآوری شود راجع به تکمیل جاده شیراز باهوا و اصرار کرده بودند که همین تلگرافات را در مجلس شورای ملی قرائت کنم متأسفانه بنده آنها را امروز همراه باورده‌ام ولی مدلول آنها همین بود که عرض کردم سؤالات بنده بعد از این مقدمه مختصر اینهاست اولاً اینکه برای اصلاح جاده بوشهر و اتصال شیراز چه اقدامی شده در قسمت جاده بوشهر همان طوری که عرض کردم وضعیت گردنه هادریان جاده بسیار مخوف و سهمگین است و خطراتی هم در هر سال مخصوصاً در زمستان پیش می‌آید اوایلی که سازمان برنامه شروع با اقدامی کرده بود یک روزی دعوتی از اغلب آقایان که اینجا تشریف دارند شده بود رئیس برنامه گویا آقای عدل بودند آنجا تشریف داشتند حالا با سمت خاصی بعنوان ریاست یا چیز دیگری نماینده ایشان یک خروار نقشه آنجا روی میز ریخته و در اختیار ما گذاشتند و ما نگاه کردیم و این نقشه‌ها را دیدیم که اگر واقعاً این نقشه‌ها تلش هم عملی بشود مملکت آباد خواهد شد خیلی خوشحال شدیم متأسفانه لازم به بحث نیست که یک قدمی از آن روز تا بحال راجع باین موضوع برداشته نشده و بالاخره نفهمیدیم که این نقشه‌ها چه شد ولی از آنجا یک مطلبی اخذ کرده بودم و آن این بود که مطابق نقشه‌ای که برای راه سازی شیراز به بوشهر بود دیدیم از بوشهر تا شهر شیراز بهیچوجه به کتلو گردنه برخورد نمیکرد و بطریقی پیشنهاد کرده بودند که هیچ پست و بلندی در حین عبور از این راه دیده نمیشد (رئیس - تأمل کنید اکثریت نیست) (پس از لحظه اکثریت حاصل شد) البته اشکالاتی که در این راه بود این بود که جاده را از کازرون دور میکرد و برای اینکه این اشکال هم برطرف شود و این موضوع تأمین شود قرار شد یک مقدماتی فراهم کنند و یک مراجعه ای باهالی بکنند سکه بالاخره یک ترتیبی با نظر اهالی معصل داده شود و در این قسمت گفتگو شود و یک راه دیگری از راه فیروز آباد هم در نظر بود و قرار بود یک ترتیبی برای اینکار داده بشود از طریق فیروز آباد بوشهر را به شیراز متصل کنند کلاً این گفته شده این را هم حتی می شنیدم که بناس در آن راه هم اقدامات اولیه بشود و مناقصت و مقاطعات هم انجام بگیرد تا بشود بندر بوشهر به یکی از بنادر اتصال پیدا بکند و یک ناحیه بسیار

وسیع و زرخیزی را که از هر حیث استمداد دارد راه آن ساخته شود به این ناحیه اضافه شود و متأسفانه تا امروز هیچ کاری نشده است اسفالت راه شیراز به طهران یک آرزو و امیدی است که برای مردمی که بهیچوجه امیدی ندارند ۳ سال بلکه چهار سال هم هست گفتگوی آن بوده بجهان این محرومیت ها ممکن است که جاده شیراز بطهران اسفالت شود که به این ترتیب یک ارتباط سریعتر و بهتری برقرار استان بعمل بیاید در دو سال پیش که گمان میکنم جناب آقای وزیر کشور وزیر راه بودند وعده فرمودند که تا فروردین ۱۳۱۸ یکصد و پنجاه کیلومتر راه اسفالت شده تمام خواهد شد جناب آقای وزیر راه البته میدانید که الان که خردادماه ۱۳۲۹ است حتی یک وجب هم از این راه اسفالت نشده و بالاخره هم نماینده دولت در این باره چه خواهد کرد براه اسفالت خواهیم رسید یا نه موضوع مهمی که اهمیت دارد مورد تعقیب قرار گیرد.

موضوع راه اهواز و شیراز است و این راه برای هر دو استان و برای نزدیک شده شیراز به جاده راه آهن و قسمتهای دیگری که بالاخره ذکر تمامش الان مجال نیست در نظر ما و در نظر بسیاری از مطلعین و در نظر اهالی در نظر تمام ساکنین بسیار ضروری است و الان هم ۵ سال است که وعده داده شده که این کار انجام خواهد شد فارسی ها بسیار آرزو دارند و امیدوار هستند بواسطه افتتاح این جاده یک راه جدیدی و نزدیکی از برای مراد به سایر استانها بخصوص استان خوزستان داشته باشند و تصور میشود که برای خروج و دخول مال التجاره های این استان کمال ضرورت را داشته باشد علاوه بر این یک مقدار زیادی از نواحی مستعد و حاصلخیز فارس بدین وسیله براه نزدیک میشود در حالیکه الان از هیچ طریقی راه ندارد و البته محتاج بدلیل نیست این راه بقدری ضروری بوده و لازم بنظر میرسد که حتی در ۱۵۰۰ سال پیش که بمدارک تاریخی مراجعه میشود جاده اصلی و مهمی از این راه عراق عرب را بنواحی فارس میرساند بنابراین دو تایل یکی بل شاهپور کند بکار از این جهت هر کس توانسته است در حدود توانائی خودش بوزارت راه توصیه کرده است و وزارت راه هم بر حسب توصیه و فشارها اینکه مصالح محلی ایجاب نمیکرد وزارت راه اعتباراتی را تصویب کرده آمار اعتبارات راه سازی را که از اداره کل راه خواستم و آقای مهندس مصدق تهیه کرده که بنده اینجا عرض آقایان میرسانم آمار و اعتبارات راه سازی در ۳ سال اخیر نشان میدهد که ملیات ساختمانی در ۱۵۰ نقطه مختلف کشور در آن واحد شروع و در این مدت در حدود ۲۵۰ میلیون ریال خرج آن شده است این اعتبارات معدودی که سالیانه در اختیار وزارت راه برای عملیات راه سازی گذاشته میشود بین ۱۵۰ کارگاه ترتیب صحیحی ندارد بنا بر این ملاحظه میفرمائید این پولی که عرض کردم بطوری آنها را تقسیم کرده‌اند همانطوریکه خود آقایان اظهار میفرمایند یک وجب راه حسابی نبوده است و هلت این بوده است که این پولها بین ۱۵۰ کارگاه تقسیم شده

البته در خانه تقاضا میکنم برای سایر جاده‌هایی که در فارس هست و شیراز را بندر عباس بندر لنگه و لارستان و سایر قسمت‌های فرعی متصل میکنند یا به کرمان وصل میکنند اگر دولت بودجه‌ای در نظر دارد برای استحضار اهالی فارس در جواب بنده بفرمائید رئیس - آقای دکتر اقبال -

دکتر اقبال - (وزیر راه) بنده از فرصت استفاده میکنم ضمن جواب سؤال آقای رضوی نماینده محترم فارس مختصری راجع بوضعیت فعلی راهها و بطور کلی اشکالاتی که وزارت راه با آنها مواجه است بمرض آقایان محترم میرسانم و از حضورشان استفاده دارم که در کمیسیون بودجه یک عطف توجه بیشتری نسبت بوزارت راه بفرمائید تا شاید بتوانیم اقدامات بیشتری بنمائیم. سؤال آقای رضوی مشتمل بر سه قسمت بود اول راههای اصلی فارس که برای عمران و آبادی آن استان تأثیر مهمی دارد ولی بواسطه وعده اسفالت شدن راه مدتی است از تعمیر بازمانده است. راجع بسؤال اولشان در سال گذشته وزارت راه در حدود ده میلیون ریال برای اصلاحات و تعمیر و نگاهداری راههای فارس مصرف نموده است و علاوه بر مبلغ فوق همانطور که نماینده محترم تذکر کردند ساختمان دوپل شاهپور و فهلان نیز شروع و مخصوصاً پل فهلان را تقریباً میتوان گفت که تمام شده و پس از اینکه بودجه ما تصویب شد این قسمت را میشود تکمیل نمود. راجع به اسفالت کاری خطوط فارس نظر این است که راه بین اصفهان و شیراز اسفالت گردد و نسبت براه شیراز بتخت جمشید که هزینه آن در حدود سی میلیون ریال برآورد شده در سال گذشته بمناقصه داده شده و مقاطعه حصار اصلاحات و تکمیل راه مزبور را شروع نموده و پس از اتمام آن اسفالت کاری شروع خواهد شد.

موضوع دیگری که بنده اینجا در جواب سؤال آقای رضوی میخواستم بمرض مجلس برسانم موضوع تقسیم اعتبارات راه سازی است که متأسفانه تا کنون مطابق اصولی اجرا نشده است یعنی وزارت راه مخصوصاً از شهر یوزر بابت نظر موقوف نشده یک برنامه راه سازی را تصویب دولت برساند و طبق آن شروع کند بکار از این جهت هر کس توانسته است در حدود توانائی خودش بوزارت راه توصیه کرده است و وزارت راه هم بر حسب توصیه و فشارها اینکه مصالح محلی ایجاب نمیکرد وزارت راه اعتباراتی را تصویب کرده آمار اعتبارات راه سازی را که از اداره کل راه خواستم و آقای مهندس مصدق تهیه کرده که بنده اینجا عرض آقایان میرسانم آمار و اعتبارات راه سازی در ۳ سال اخیر نشان میدهد که ملیات ساختمانی در ۱۵۰ نقطه مختلف کشور در آن واحد شروع و در این مدت در حدود ۲۵۰ میلیون ریال خرج آن شده است این اعتبارات معدودی که سالیانه در اختیار وزارت راه برای عملیات راه سازی گذاشته میشود بین ۱۵۰ کارگاه ترتیب صحیحی ندارد بنا بر این ملاحظه میفرمائید این پولی که عرض کردم بطوری آنها را تقسیم کرده‌اند همانطوریکه خود آقایان اظهار میفرمایند یک وجب راه حسابی نبوده است و هلت این بوده است که این پولها بین ۱۵۰ کارگاه تقسیم شده

اعتبارات بموقع نرسیده بوده تصویب نشده و تصدیق میفرمائید وقتی اعتبار بموقع نرسید هم پول هدر رفته وهم نتیجه گرفته نشده از اینجهت در نتیجه تذکری که بنده دادم و اداره کل راه هم که قبلاً مطلع بود تصویب اینطور گرفته شد که اعتبارات مطابق بودجه تصویب خواهد شد و شاید کمکی هم از برنامه ۷ ساله بگیریم برای اینکه در برنامه ۷ ساله یک ارقامی برای راه سازی منظور شده و اینها با اصلاح یک کار بشود و یک سازمان معینی با یک برنامه معینی تشکیل شود همانطور که قبل از شهریور برای راه آهن در نظر گرفته شده بود و چون یک سازمان و برنامه معینی داشت موفق شدند بدون اینکه هر روز مسیر راه آهن تغییر بکنند و با نقشه تغییر بکنند توانستند راه آهن سر تا سری ایران را بسازند و اگر ما خواسته باشیم که یک راههای حسابی داشته باشیم غیر از این چهار ندادیم وزارت راه به عقیقه بنده خاکبازی میکند نه راه سازی بعلت اینکه با وسائلی که فیلداران و مخصوصاً با این کارگاه‌ها یکسکه هر روز تشکیل می‌شود و اغلب بدون مطالعه است نتیجه این می‌شود که نه راه داریم و نه مردم رضایت دارند و پولها هم هدر رفته از اینجهت بنده دستور دادم که باین طرز عمل خانه داده شود و امیدوارم که پس از آنکه بودجه وزارت راه تصویب شد و اگر آقایان توجه بفرمایند که مقداری هم بیودجه ما اضافه بشود برنامه که تهیه شد بعقیده بنده آن برنامه بایستی بتصویب کمیسیون راه برسد برای اینکه برنامه معین بشود که هر روز بر حسب تقاضاها و فشارها این برنامه تغییر پیدا کنند. الا اگر هر روز بر حسب تقاضاها و فشارها برنامه تغییر بکنند باین ترتیب خیال نمی‌کنم که کشور ما دارای راه بشود و اگر این برنامه تصویب نشود هر روز ناچار باشیم یک کارگاههایی اضافه بکنیم غیر از این خاکبازی نتیجه‌ای نخواهد داشت یک موضوع دیگر هم راجع بتعمیر راههاست آقایان خودشان ملاحظه فرمودند که وضعیت فعلی بسیار بسیار بد است به این ترتیب که جای کنترل هیچ وجه نیست عملیاتی هستند در راهها که گاهی هستند گاهی نیستند همانطوریکه ملاحظه فرموده‌اید و وقتیکه اتومبیلی رد می‌شود یک کسی که آنجا هست یکمقداری خاک آنجا میریزد و رد می‌شود از این جهت عده از آقایان و آقای مهندس مصدق و سایر همکاران نشان یک پیشنهاد اضافه کرده بودند که این سیستم تعمیرات راه را هم بزینم یعنی تعمیرات راه را تبدیل کنیم بیک سیستم میکانیزه بایک تجهیزات کامل دوازده دستگاه ده دوازده دسته و اینها مأمور اصلاح راههای مختلف کشور باشند اینها را کاملاً می‌شود کنترل کرد برای اینکه دیگر صورت سازی نمی‌توانند بکنند کار نامه درست بکنند و باین که جای مهر وانگشت دیگران مهر وانگشت بزنند به این ترتیب میتوانیم بخوبی اکیب ورسته را کنترل کنیم و بخوبی بفهمیم که در چه مدت چه قسمتی را انجام داده‌اند این پروژه‌ای را که اداره کل راه تهیه کرده بود فوراً تصویب شد و الان مشغول تهیه وسایل کار هستند هر یک از راههای عمده بسمت هائی بطول ۲۰۰ الی ۳۰۰ کیلومتر تقسیم خواهد

شد و در هر قسمت بدست یک دسته مجهز بوسایل میکانیزه برای راهها سیرده خواهد شد هر دسته مجهز خواهد بود با ماشین آلات لازم از قبیل موج تراش آب پاش غاطک مصابون و غیره که تحت نظر هر دسته قادر خواهد بود که راهها را بطور خوبی اصلاح بکند و این راههای فعلی را خوب نگهداری بکنند علاوه از نقطه نظر مخارج هم حساب کردند دیدند که یک مقدار زیادی کارمند می‌شود در سال صرفه جویی کرد بطور خلاصه در جواب جناب آقای رضوی عرض کنم تا حدی که بودجه وزارت راه اجازه میدهد تا حدی که سابق کار اجازه میدهد و بمرض آقایان رسیدن نسبت براههای فارس توجهی شده ولی باین اعتبار موجود وزارت راه که راجع بساختنش و راجع بتمهیراتش در حدود بیست و دو میلیون بیشتر نیست تصدیق خواهید فرمود که بیش از این شاید سهم فارس نسبی شود برای اینکه تمام نقاط دیگر هم همین تقاضا را دارند و امیدوارم که با تصویب این برنامه و تهیه یک اعتبار بیشتری ماموق بشویم که یک عملیات بهتری بشانیم که بیش از پیش راهها را بصورت آبرومندی در آوریم موضوع دیگری که میخواستم اینجا بمرض آقایان نمایندگان مجلس شورای ملی برسانم این بود که آقای مکی در مجلس شورای ملی در جلسه پنجشنبه ۲۸ اردی بهشت ۱۳۲۹ طی نطق قبل از دستور در باره لوازم خریداری بنگاه راه آهن و خرید لکوموتیو مذاکراتی فرمودند اینجا بنابر لازم دانستم چنان خرید لوازم راه آهن را باستحضار آقایان نمایندگان محترم مجلس شورای ملی برسانم بطوری که خاطر آقایان مستحضر است اولاً خواستم اینجا قبلاً عرض کنم که روز پنجشنبه قبل از دستور این تذکر را فرمودند بلافاصله روز یکشنبه بنده برای جواب حاضر بودم ولی مصادف شد با روز مولود مسمود امام حسین علیه السلام روز سه شنبه هم که مجلس اجازه نداد وارد دستور شدند پنجشنبه هم که نطق جناب آقای دکتر مصدق بود و روز یکشنبه هم که مصادف شد با فوت مرحوم دهقان از این جهت به بنده فرصتی داده نشده است و اگر تأخیری شده باشد باین علت است. بطوریکه خاطر آقایان مستحضر است دولت انگلستان مبلغ پنج میلیون و هفتصد هزار لیره از بابت کلاسیکه در زمان جنگ باره آهن ایران حمل و نقل نموده بود بحساب دولت ایران منظور نموده (و این یکی از مواد متمم بودجه بود گمان میکنم) و مقرر شد این وجه منحصراً برای خرید لوازم ضروری راه آهن بصرف برسد در اثر تنزل نرخ لیره دولت انگلستان این مبلغ را به هشت میلیون و دویست هزار لیره ترقی داد

دکتر بقائی - توضیح بدهید چرا تبدیل بطلا نشد

دکتر اقبال - ما محتاج ضروری راه آهن که در اثر رفت و آمد کثیر ایام جنگ فرسوده شده بود بوسیله مأمورین مسئول ادارات مختلف راه آهن تعیین و قرار شد از طریق مناقصه از محل این وجوه خریداری گردد چون تیمار یزدان پناه که در آن موقع همده دار وزارت راه بودند در التزام موکب ملوکانه هازم امریکا شدند بنا برخواست ایشان

سرپرستی کمیسیون عالی خرید احتیاجات ضروری راه آهن را جناب آقای دکتر سجادی وزیر وقت دادگستری تقبل فرمودند برای شرکت در این کمیسیون از مهندسين عالیه مقام کشور و متخصصین راه آهن مانند آقای مهندس شریف امامی مدیر کل بنگاه آبیاری و آقای مهندس نجم مدیر کل بنگاه مستقل برق وعده دیگری دعوت شد کلاً پیشنهادت واصله پس از آنکه در کمیسیون های فرعی از لحاظ مالی وقتی و تطبیق آنها با مشخصات راه آهن بررسی شده کمیسیون عالی احاله و برای هر نوع لوازم پس از رسیدن دقیق و تعیین برندگان مناقصه صورت جلسه ای تنظیم و امضاء گردید کمیسیون عالی خرید ریل و تراورس آهنی و متعلقات آن شرکت فرانسوا و اندل فرانسوی را مبلغ ۶۸۰ هزار لیره برنده تشخیص داده و مراتب طی شماره ۳۶۶۱۵ در تاریخ ۲۲-۱۰-۲۸ به نماینده آن شرکت ابلاغ گردید که برای عقد قرارداد بکار پردازی بنگاه راه آهن مراجعه نماید و قرارداد در تاریخ ۲۱-۱-۲۹ با آن شرکت منعقد شد

دکتر بقائی - علت تأخیرش را هم بفرمائید

دکتر اقبال - لوازم دیگر از قبیل فنر های لکوموتیو و واگن ها، دو راهی و قلب سوزن بدکی ای موتورها و همچنین بدکی های لکوموتیوها و واگن ها را که بهای کل آنها در حدود دویست و هفتاد هزار لیره میباشد کارخانجات کروپ بشانیدگی شرکت فروشتال و اشتال اونیون آلمان برنده شد و قرار داد های خرید این لوازم با این کارخانجات آلمانی منعقد گردیده است برای خرید موتورالات و لوازم برق بین پیشنهادت واصله کشورهای اروپا و امریکا چون از لحاظ مشخصات فنی و بها طبق نظر کمیسیون عالی خرید شرکت بلاکتون انگلیسی واجد شرایط و برنده مناقصه تشخیص داده شد قرار داد با آن شرکت منعقد گردید برای خرید موتور و تلمبه ها چون پیشنهاد کارخانه بلژیک از سایر پیشنهادت مناسبتر بود سفارش خرید آنها بکارخانه بلژیک داده شد نسبت به خرید هفتاد دستگاه واگن مسافری و ده دستگاه واگن پست چون پایه و اساس نظریه کمیسیون عالی خرید متکی بفهرست های تهیه شده از طرف کمیسیون های فرعی بود و خلاصه شرایط پیشنهاد دهندگان ضمن فهرست مقایسه با اطلاع کمیسیون عالی رسیده بود کمیسیون عالی باتکاء آن صورت جلسه ای در تاریخ ۲۷-۱۰-۲۸ تنظیم و پیشنهاد شرکت فروشتال را برنده تشخیص داد چون از طرف سایر کشور های شرکت کننده در این مناقصه به ویژه از طرف دو شرکت آلمانی دیگر اعتراضات شدیدی به تصمیم کمیسیون گردید دستور داده شد کمیسیونی مرکب از یک نفر نماینده فنی بنگاه راه آهن و یک نفر از مهندسين عالیه مقام و کارشناس کشور با مشارکت آقای اکرمن نماینده وزارت دادگستری تشکیل و موضوع را مجدداً رسیدگی نمایند این کمیسیون چنین نظر داد چون تخفیف فروشتال نسبت به تغییر در ساختمان و جنس میباشد صحیح و متأسفانه نیست و هم چنین صرف نظر نمودن از خرید

وه دستکاه واکن بست پس از قرائت پیشنهادات تامل بین بهای پیشنهادات را که باخذ هشاد دستکاه تسلیم شده از بین برده اند لذا صلاح در این است که مناقصه خرید واکن های مسافری تجدید شود البته متصدی امر از فرار اینکه آقای اکرمی بان کمیسیون گزارش داده و در آن صورت جلسه هم مستعلام میشود سوه نیت داشته است و از این جهت بنده در تاریخ ۲۸/۱۲/۲۰ که برای کمیسیون رسید بامضای ناظر فنی بنگاه راه آهن آقای مهندس شه منش است دستور دادم که طبق نظر کمیسیون در تجدید مناقصه اقدام نمایند برای اینکه اول گفته بودند برای هشاد واکن بوده و بعد گفتند هفتاد واکن آتهائی که برای هشاد واکن صورت داده بودند قیمت هافوق میکرد با آتهائی که برای هفتاد واکن صورت داده بودند بعد نیدانم بچه دلیلی آن مهندس مربوطه گفته بود که ما هفتاد تا میخواهیم نه هشاد تا و از این جهت يك عده ای اعتراض کردند که اگر هشاد میخواستید ما هم میدادیم از این جهت دستور دادم که طبق نظر کمیسیون در تجدید مناقصه اقدام تأخیری در آن رخ نهد و تجدید مناقصه بعمل بیاید و ضمناً مسئولین امر راتحت تعقیب قرار بدهند در ۱۲/۲۰/۲۸ و البته یکی از این مذاکرات و اعتراضاتی که میشود مربوط به تعقیب یکی از مهندسين جریه است که در این خرید ها دخالت داشته از این جهت است که ناراحت شده برای تعقیب و البته اطلاعاتی هم به بیرون میدهم بخیال خود که میتواند از تعقیب قانونی که دستور دادم خود را رها بکند .

دکتر بقائی — چرا تعقیب نمیکند .

دکتر اقبال — مشغولند آقا تعقیب میکنند برای خرید چهل دستگاه لکوموتیو ساتانه ای پیشنهاد از کارخانجات مختلف اروپا و امریکارسیده بود که بین آنها شرایط پیشنهادی کارخانجات کروب در درجه اول و پیشنهادات کارخانجات انگلیسی در درجه دوم قرار گرفته بود ولی قبل از امضاء صورت جلسه و اتخاذ تصمیم قطعی در مورد لکو موتیوها جناب آقای دکتر سجادی که در غیاب تیمسار یزدان پناه وزیر راه وقت عهددار ریاست کمیسیون عالی خرید بودند بنامت بازگشت ایشان دیگر در کمیسیون شرکت نفرمودند از این جهت این صورت جلسه ها امضاء نشد ضمناً مدنی بود که از طرف کارخانجات امریکا بوسیله سفارت کبرای شاهنشاهی و مشاورین سازمان برنامه پیشنهاد هائی مبنی بر تغییر نوع لکوموتیو های راه آهن ایران از بخاری بنیزل الکتریک واصل شده بود و چون این موضوع از لحاظ اهمیت فنی قابل توجه شایانی بود مورد مطالعه بنگاه راه آهن واقع شد و در همین موقع نیز نماینده کارخانجات انگلیسی طی نامه ۲۳-۱۱-۲۸ اطلاع داد که کارخانجات انگلیسی در بهای پیشنهادات اولیه سه قلم لوازم راه آهن یعنی ریل و ترانورس، لکوموتیو و بانداژ لکوموتیو و واکن ها ۲۱۶ هزار لیره تخفیف داده است و میزان کله هارا بیلغ دو میلیون و هشت هزار لیره تقلیل داده این پیشنهاد بوسیله کمیونی مر کباز آقایان مهندس

ملک اصلائی مدیر ستل بنگاه راه آهن که آقایان او را بخوبی می شناسند یکی از بهترین مأمورین وزارت راه است (صحیح است) این شخص سالیان دواز است که در این کشور مشغول کار راه سازی است بوده ولی آه در بساط ندارد و حالا با کمال صداقت خدمت مینماید (دکتر بقائی - هیچ اطلاعی هم از کارش ندارد) آقای مهندس رجبی استاد دانشگاه که یکی از بهترین و شریفترین استادان دانشگاه است و آقای مهندس نجم مدیر کل بنگاه مستقل برق آقایان اطلاع دارند که مدت زیادی نیست که از بنگاه راه آهن منتقل شده است بوزارت کشور و آقای مهندس هاشمی نژاد معاون فنی بنگاه مهندس شه منش ناظر فنی بنگاه راه آهن مورد رسیدگی قرار گرفت نتیجه این کمیسیون را بنگاه راه آهن طی نامه ۲۰۷۱-۲۲۲۱۶/۲۸ گزارش داد .

دکتر بقائی - گزارش آنها را قرائت کنید گزارشی که بامضای آن مهندسین است

دکتر اقبال - رئیس مطالب این گزارش یادداشت در جلسه ۲۸/۱۲/۲۰ هیئت دولت سابق مطرح و تصویب شد (دکتر بقائی - تکذیب میکنم) و قرارداد لکوموتیو ساتانه و بانداژ لکوموتیو و واکن ها باخذ حد اقل قیمت بدست آمده و باز عایت شرایط فنی که کمیسیون پیشنهاد نموده است صورت بگیرد

دکتر بقائی - این مهندسين چنین چیزی نوشته اند .

دکتر اقبال - گزارشی که مدیر کل بنگاه راه آهن به وزارتخانه داده اینطور است

دکتر بقائی - همین گزارش هم دروغ است

دکتر اقبال - پس بفرمائید که همه دروغ می گویند این گزارش مدیر کل بنگاه راه آهن است

دکتر بقائی - همینطور هم هست

دکتر اقبال - مدیر کل راه آهن مشغول راه آهن است يك گزارش به بنده داده است تعقیب کنید .

دکتر بقائی - ماده روز است این مطلب را نوشتیم آقا .

دکتر اقبال - عرض کنم این گزارشی است که رئیس را عرض کردم گزارشی است که مطالب آن در هیئت دولت مطرح شده است آن قسمت که راجع بریل تراوس است چون مکرر از طرف وزارت خانه برنده مناقصه ابلاغ شده است و بلاواسطه بود که از بنگاه راه آهن اطلاع میدهند مشخصات فرانسوی ها بهتر بوده است باین جهت بنگاه راه آهن دستور داده شد قرار داد خرید با شرکت واندل فرانسوی منعقد سازند در خصوص خرید لکوموتیو چون طبق گزارش بنگاه راه آهن از نظر مشخصات فنی و جنس لکوموتیو های پیشنهادی کارخانه انگلیسی ها مرغوبتر است و بلازمه بنگاه راه آهن با ۲۴ دستگاه لکوموتیو هائیکه اخیراً از انگلستان خریده شده است اگر بقیه لکوموتیو ها را هم از انگلستان بخرند خواهند

توانست و ساطق نقلیه متعادلشکنی در دسترس داشته باشند و از طرف دیگر کبیانی های انگلیسی هم در قیمت تخفیف داده اند بنابراین موضوع در جلسه ۲۸/۱۲/۲۰ هیئت دولت مطرح شد و مورد موافقت واقع شد و دستور فرموده اند که اقدام مقتضی بعمل بیاید و مراتب فرمائید که با کمال صرفه جویی و با خدمت مینماید (دکتر بقائی - هیچ اطلاعی هم از کارش ندارد) آقای مهندس رجبی استاد دانشگاه که یکی از بهترین و شریفترین استادان دانشگاه است و آقای مهندس نجم مدیر کل بنگاه مستقل برق آقایان اطلاع دارند که مدت زیادی نیست که از بنگاه راه آهن منتقل شده است بوزارت کشور و آقای مهندس هاشمی نژاد معاون فنی بنگاه مهندس شه منش ناظر فنی بنگاه راه آهن مورد رسیدگی قرار گرفت نتیجه این کمیسیون را بنگاه راه آهن طی نامه ۲۰۷۱-۲۲۲۱۶/۲۸ گزارش داد .

دکتر بقائی - گزارش آنها را قرائت کنید گزارشی که بامضای آن مهندسین است

دکتر اقبال - رئیس مطالب این گزارش یادداشت در جلسه ۲۸/۱۲/۲۰ هیئت دولت سابق مطرح و تصویب شد (دکتر بقائی - تکذیب میکنم) و قرارداد لکوموتیو ساتانه و بانداژ لکوموتیو و واکن ها باخذ حد اقل قیمت بدست آمده و باز عایت شرایط فنی که کمیسیون پیشنهاد نموده است صورت بگیرد

دکتر بقائی - این مهندسين چنین چیزی نوشته اند .

دکتر اقبال - گزارشی که مدیر کل بنگاه راه آهن به وزارتخانه داده اینطور است

دکتر بقائی - همین گزارش هم دروغ است

دکتر اقبال - پس بفرمائید که همه دروغ می گویند این گزارش مدیر کل بنگاه راه آهن است

دکتر بقائی - همینطور هم هست

دکتر اقبال - مدیر کل راه آهن مشغول راه آهن است يك گزارش به بنده داده است تعقیب کنید .

دکتر بقائی - ماده روز است این مطلب را نوشتیم آقا .

دکتر اقبال - عرض کنم این گزارشی است که رئیس را عرض کردم گزارشی است که مطالب آن در هیئت دولت مطرح شده است آن قسمت که راجع بریل تراوس است چون مکرر از طرف وزارت خانه برنده مناقصه ابلاغ شده است و بلاواسطه بود که از بنگاه راه آهن اطلاع میدهند مشخصات فرانسوی ها بهتر بوده است باین جهت بنگاه راه آهن دستور داده شد قرار داد خرید با شرکت واندل فرانسوی منعقد سازند در خصوص خرید لکوموتیو چون طبق گزارش بنگاه راه آهن از نظر مشخصات فنی و جنس لکوموتیو های پیشنهادی کارخانه انگلیسی ها مرغوبتر است و بلازمه بنگاه راه آهن با ۲۴ دستگاه لکوموتیو هائیکه اخیراً از انگلستان خریده شده است اگر بقیه لکوموتیو ها را هم از انگلستان بخرند خواهند

اساسش خراب است) این گزارش و کلبه سوابق امر در جلسه ۲۰ اردیبهشت ماه ۱۳۲۹ مورد بررسی هیئت دولت قرار گرفت و در نتیجه پیرو تصمیم جلسه ۲۰-۱۲-۲۸ هیئت دولت سابق (هیئت دولت قبلی) با اتفاق آراء تصویب شد اینکه بعضی ها بعضی مطالب گفته اند همین آقای اردلان اینجا تشریف دارند آقای دکتر نهمی هم تشریف دارند آقای دکتر نفیسی هم تشریف دارند مخصوصاً با اتفاق آراء هیئت دولت تصویب کردند که ۴۰ دستگاه لکو موتیو های ساتانه و بانداژ هارا باخذ حد اقل بهاء با همان قیمتى که در بدو امر شرکت فروشتال حاضر شده قرار داد به بیئت و مدت تحویل در افتتاحیه نهادت واصل در اول نوامبر ۱۹۴۹ (۱۰ آبان ۱۳۲۸) البته بنده آنوقت وزیر راه بودم بدست آمده با رعایت آخرین اصلاحی که در مشخصات شده از کارخانه انگلیس خریداری شود این خلاصه مطلب عرض کنم که يك جایی بنده خواندم که اظهار شده بود که خرید ۲۴ تا لکو موتیو که از انگلیس بوده است و قبل از جنک در فوریه ۱۹۴۰ بهمین ۱۳۱۹ قبل از اینکه جنک با ایران بیاید قراردادى برای خرید ۲۴ تا لکو موتیو از نوع ساتانه کوهستانی بین راه آهن و کارخانجات انگلیس با موافقت وزارت دارائی بقرار هر دستگاه سیف بندر شاهپور ۱۶۷۰ لیره موقوف بندر لور پول بمبلغ ۱۵۶۰۰ لیره منعقد شده البته این گزارش خیلی مفصلی است که اینرا میدهم برای استحضار آقای دکتر بقائی چون در ضمن مندرجات روزنامه شان مرقوم فرموده بودند که این کار هم در زمان من شده (دکتر بقائی - نه همچو چیزی نیست) چرا نوشته بودید خرید این ۲۴ تا لکوموتیو در زمان کابینه آقای قوام السلطنه و سابقه خیلی زیادی دارد آقای فروهر آنوقت وزیر راه بودند بعدش هم آقای سر لشکر فیروز و چندین مرتبه هم در هیئت دولت مطرح شده بود برای اینکه کارخانجات انگلیس نتوانست بودند تمهیدات خودشان را بدهند و دولت اعتراضات خیلی شدید نمود که دو مرتبه آقای آبتین از طرف دولت بناییشنهاد وزیر راه وقت رفت بانگلستان

دکتر بقائی آقای آبتین شغلشان چه بود ؟

دکتر اقبال - شهابتر می دانید بنده شناسنامه مردم نیستم .

مکی - عضو بانک شاهی بود .

دکتر اقبال - آقای مکی که کمک کردند و گفتند عرض کنم که ایشان رفتند بانگلستان بالاخره حل نشد تا اینکه بعد از مذاکرات زیادی در زمان وزارت تیمسار سپهبد یزدان پناه وزیر جنک فعلی این کار انجام شده و خیال می کنم وظیفه من باشد که در اینجا بعرض آقایان برسانم که تیمسار وزیر جنک فعلی که وزیر راه بوده یکی از اشخاص شایسته و درست هستند که جای هیچگونه شائبه صحیحی نیست و اینکه در روزنامه مرقوم فرموده بودند که این ۲۴ تا لکوموتیو را دکتر اقبال در زمان وزارتش خریده (دکتر بقائی - این از شاهکار های عزت الله شان است) اینهم پرونده اش است که اگر خواسته باشید این را میدهم

خدمت آقای دکتر بقائی

رئیس لازم نیست ایشان بدهید در اختیار مجلس بگذارید

دکتر اقبال - این راجع به خرید ۲۴ تا لکوموتیو بود که بنده توضیحات شفاهی دادم و حالا دوباره اش را هم اگر میخواهید تقدیم میکنم .

رئیس - همانجا باشد .

دکتر اقبال - بسیار خوب و اما چرا بنگاه راه آهن با آقای فروشتال نمی خواست از لحاظ فنی معامله کنند بنده لازم میدانم که بعرض آقایان برسانم جریان کار فروشتال از زمانی که در خریدهای لکوموتیو های راه آهن ایران شرکت کرده چه لکوموتیوهای پنجلی را آب کرده بنایک گزارش یکی از متخصصین راه آهی که در تاریخ ۳-۱۶-۳۸ گزارش داده لازم میدانم که بعرض برسانم که خود فروشتال طی نامه خودش تصدیق کرده است گزارش شده که شرکت سهامی فروشتال در تاریخ ۲۲-۸-۱۸ خودش تصدیق کرده است خواستم بعرض آقایان برسانم که فروشتال چه ضرر هنگفتی باین مملکت رسانده است و اینرا هم عرض کنم که اگر بنده وزیر وقت بودم و از این وضعیت فروشتال اطلاع داشتم می نوشتم که بهیچ وجه فروشتال نباید در ایران معامله کند این وظیفه ملی ما است که نگذاریم پول این مملکت را ببرند و يك مشت آهن یاره بما بدهند و الان از آقایان استدعا میکنم قدمی بفرمایند به بنگاه راه آهن در ایستگاه تهران يك قبرستان را نشان خواهیم داد که باسم قبرستان لکوموتیو این قبرستان ۶۰ در صدش لکوموتیوهای فروشتال است اجازه بدهید که من این گزارش را اینجا بخوانم و مقدمه عرض میکنم اگر بنگاه راه آهن این گزارش را مورد توجه قرار میداد و روی جریان فنی يك مرتبه اشخاصی که جنس بما میفرشند و معلوم میشد که جنس آنها خراب است از خیلی ضرر هاجلو گیری میشد برای اینکه ما اینقدر غنی نیستیم اینقدر پولدار نیستیم که هرروز بیائیم روی فشار روی دلالتی روی داد و بیداد عده ای معاملاتی انجام بدهیم این معامله با تمام مشخصاتی که راه آهن داده و مدیر کل راه آهن امضاء کرده اجازه میخواهم که جریان کار فروشتال را قرائت کنم این گزارشی است که آقای مهندس شیمی که يك مهندس پشت میز نشین نیست یکی از مهندسينی است که تمام پشت لکوموتیو بوده و شاید اغلب آقایان شناسند این گزارش را ایشان تهیه کرده اند .

جناب آقای وزیر راه — اینجا بن محمد شیمی که اکنون رئیس دفتر فنی و آمار و مطالعات بنگاه راه آهن میباشد در این موقع در نظر است لکوموتیو برای راه آهن ایران خریداری گردد خود راموظف میدانم توضیحاتی راجع به نواقص و معایب سیستم لکوموتیو های خریداری شده در گذشته بعرض برسانم تا در آتیه مراقبت بیشتری نسبت بخیرید لکوموتیو بعمل آید تا سرمایه کشور هدر نرود و همکاران فنی اینجا بن که مشغول تعمیر و بکار انداختن لکوموتیو و اجرای

برنامه حمل و نقل میباشد با گرفتاری کمتر رو برو کردند (اینجا مختصری از تاریخچه تعصبات و مقاماتی را که در بنگاه راه آهن داشته نوشته و بنده از خواندن آن خودداری میکنم برای اینکه وقت آقایان را نگیرم) جمله آخرش را میخواهم جمله آخرش اینست که در کلبه خلوط راه آهن سر اسری و با کلبه لکوموتیو - هائیکه تاکنون روی راه آهن سر اسری کار کرده است بمقتضای شلم کار کرده ام و باینجهت خود را صالح میدانم تا گزارش لکوموتیو هائیکه دارای نواقص زیاد بوده و پس از ورود بخدمت نتیجه مورد نظر را نداشتند به پیش برسانم .

۱ - لکوموتیوهای اطریشی که از آنها ۱۰ عدد در سال ۱۳۱۶ خریداری و بایران رسیده که از ابتدا کهنه و فرسوده و از سیستمهای قدیمی و متروک و حتی پس از تعمیر اساسی در کار خانجات هم قابل خدمت نبودند . این لکوموتیوها در همان سال اول خرید از سرویس خارج و جمع کیلو متر از ده بعد آنها بصد هزار کیلومتر هم نرسید . در صورتی که هر لکوموتیو بنهائی باید چند میلیون کیلومتر کار کند تا اسقاط بشود .

۲ - لکوموتیو هائیکه دولت ایران از آلمان خریداری نموده بود سوی مانوریا دو سری بود سری اول ده عدد از نوع ۳۱ که سبک و فقط قادر بحمل قطارهای ساده در خطوط چلکه بود . این لکوموتیو بعلت خرابی دیک و کمی قدرت ککش در همان سالهای اول از سرویس خارج و در سال ۱۳۲۶ حتی یکی از آنها هم در خط اصلی کار نمیکرد و اکنون هم هرده عدد آنها اسقاط و در قبرستان لکوموتیوها باینگانی است .

سری دوم که شرکت فروشتال ۶ لکوموتیو به ایران فروخت و بتدریج از اواخر سال ۱۳۱۷ تا اواخر سال ۱۳۱۸ بایران وارد گردید که در در سر زیاد داشت و راجع بنواقص آنها پس از ورود لکوموتیوهای اول به مکانات زیادی بین راه آهن ایران و شرکت فروشتال و حتی مستقیماً بکمیانی کروب سازنده نلیه های ترمز هوای متراکم شد نواقص این قسمت بقدری بود که دولت ایران شرکت فروشتال را تهدید بشکایت بدیوان داوری لاهه نمود .

بنده باز اینجا جمله معترضه ای دارم آقای دکتر متین دفتری تشریف دارند چند شب پیش در جلسه ای که بنده نبودم و آقای دکتر هدایتی تشریف داشتند و راوی بودند اظهار میکردند هر موقعی که راجع بکارهای شرکت فروشتال در حضور اهل حضرت فقید صحبت میشد غیر از تعرض و غیر از اینکه ما ناراحت بشویم چیز دیگری نبود اینک شه ای از معایب لکوموتیوها الف - لوله های بخار خشک کن آنها طویل بوده و در روزهای اول خدمت می سوخت و میرتکید ناچار فوراً تلکراف شد در بقیه لکوموتیوها طول آنها را کمتر نمایند

ب - اگسائرتیک آن بعکس نصب و مرتباً می کوبید و دستگاه تقسیم کننده را لقی میکرد تلکرافاً سفارش شد در ساختمان لکوموتیو های بعدی این عیب را مرتفع نمایند

ج - کلیه شاسبها لث و همه آنها در ایران تقویت گردید تقویت آنها طبق برنامه پرخرج و مفصل و در کارخانجات تعمیر اساسی تهران انجام گرفت و اثرات شاسبهای تر کیده آن هنوز هم مشهود است سیر جلو بکلی عوضی و شاسبهای مارش نیز تقویت گردید

د - کلیه سیلندرها لقی داشت و بتقدیری بیجهای اتصالی سیلندر به شاسی و میخ پرجهای شاسی بدون رعایت اصول فنی کار گذارده شده بود که حتی مبتدیان نیز چکار تا این اندازه بد کار نمیکند

آقایان مهندس گوردکانی و آقای نواب پور حتی آقای مهندس شریف امامی مسئول آن موقع جریده ناحیه تهران گرفتار این تعمیرات بودند که کارخانجات تعمیر اساسی تهران نمیتوانست با آنها برسد و دردیوی تهران آقای قزلباش و در جنوب علی رحیم متصدی تقویت شاسی و سیلندرها و تمویض میخ پرچها بودند در صورتیکه هنوز این لکوموتیوها ۱۰۰ هزار کیلو متر اولیه خود را طی نکرده بود.

از کتور یادستگاه تزیق آب بدیک که از روز اول خوب کار نمی کرد و بزرگترین گرفتاری را در طول راه برای راننده تولید می نمود بالاخره روی هر یک از این لکوموتیوها یک دستگاه از کتور نوع دیگر سوار کردند و در بعضی دیگر حتی هردو آنها تمویض گردید.

و - موضوع تلمبه هوا برای ترمز لکوموتیوو قطار و دستگاه تقسیم کننده آن از روز اول باعث درد سر شده بود و چون مکانات و ارسال بعضی قطعات بدکی سرودی نداد از طرف کمیانی سر مهندس آلبرک و دونفر کارگر با مقدار ابزار ویدکی با بران آمد، و در کلیه دیوها اقدام بتعمیر نمودند ولی نتیجه گرفته نشد و در حضور خود آنها تلمبهها از کار می افتاد و بعد از ناچاری روی لکوموتیوهای فروشتال که در مناطق کوهستانی کار می کردند دو دستگاه تلمبه نصب تاییکی بدکی باشد.

ز - کوره های این لکوموتیوها زود خراب شد و هنوز بزحمت دو سال این لکوموتیوها کار کرده بودند که بتدریج از سرویس خارج شدند و بعد از جنگ هم بعلت استیصال با متاجز زیاد بواسطه داشتن بعضی قطعات بدکی و از جمله کوره های فولادی از جمیع ۶۵ لکوموتیو ۳۵ عدد تعمیر و قابل استفاده در خطوط جلگه و یا مانور در ایستگاهها و کارهای سبک دیگر باشد و اکنون قبرستان پشت کارخانجات تعمیر اساسی تهران و اهواز از این نوع لکوموتیوها پر است پس از ورود متفقین به ایران چون وضع این لکوموتیوها قابل رضایت نبود و تعمیر آنها خرج زیادی لازم داشت کم کم از سرویس خارج گردید اکنون لکوموتیوهای نوع سانتافه انگلیسی و کاندائی جای آنها را گرفته و فقط بعضی از آنها مورد استفاده مانور در بعضی ایستگاهها بود اما نکته که خاتمه باید بر عرض برسانم اینستکه کارخانجات سازنده اهمیتی برای نظریات فنی ایرانیان قائل نبودند مثل اینکه آقای مهندس

محمدریس دفتر فنی جریده کل بنگاه هنگام ساختمان این لکوموتیو ها در کارخانجات سازنده استاز می دادند و در همان موقع مایاب این لکوموتیو ها را گفته بود و علامت هم گذارده بود ولی توجه نشده و لکوموتیو ها به همان وضع با بران فرستاده شد پس آقایان ملاحظه میفرمایند که این وضعیت لکوموتیو های فروشتال در ایران بوده است و بعد از ورودشان شاید در حدود ۴ تا شان در قبرستان لکوموتیوها افتاده و حتی در زمان جنگ که متفقین احتیاج زیادی به لکوموتیو داشتند آنها را کنار گذاشته و بکارهای سبک رداشته اند اینهم یک تصدیق است که خود شرکت که فروشتال در تاریخ ۲۲/۸/۱۳۱۸ مطابق ۱۴ نوامبر ۱۹۳۹ تحت شماره ۳۶۱۳ نوشته و بنگاه آهن طبق صورت جلسه کابینه جناب و آ ای مهندس شیرویه که یکی از مهندسين راه بوده که چندی قبل در آلمان فوت کرد بشرکت سهامی فروشتال تمام این جریانات را که بعرض آقایان رساندم تشریح کرده تصدیق کرده و گفته است هیچ نفهمیدیم چرا خراب بوه است پس با این سوابق که بعرض آقایان رساندم و روی این گزارش آقای مهندس شیمی اگر بنده وزیر راه وقت بودم و از این جریانات اطلاع داشتم مطلقا اجازه نمیدادم که فروشتال بیاورد در تقسیمت شرکت کند و اما راجع به این کماندهائی که الان داده اند و آن کابیه دشارژش است که آقای مهندس شریف

امامی آقای مهندس نجم آقای مهندس رجیبی تنظیم کنندگان این پروژه ها هستند در یک قسمتهائی خط فرمز کشیده شده است و ضمن ساختن این لکوموتیوها تقاضا کرده اند بایستی نوعش از نوع سانتافه باشد همین لکوموتیوهائی است که کمیانی انگلیسی بلاگستون پیشنهاد داده و این مشخصات لکوموتیوهائی است که باید کمانده دهند و فروشتال هم روی همین مشخصات نباید پیشنهاد بدهد و تمام تقاضا کرده اند که مطابق تیپ لکوموتیوهائی باشد که الان آمده یعنی همان است که الان آمده و دارند قرار دادش را می بندند این بود خلاصه ماجرای خرید لکوموتیو و بنده این گزارش رسمی را بعرض مجلس شورای ملی رساندم ولی مهندسا استدعا میکنم برای اینکه آقایان بهتر و قدری روشن تر بشوند هر کدام از آقایانی که مایلند تشریح بیاورند این پرونده ها و پرونده های دیگری هست در اختیار کمیسیون راه کمیسیون دادگستری کمیسیون عرایض با هر کمیسویی که آقایان صلاح میدانند می گذارم هر کدام از آقایان که مایل هستند تشریح بیاورند در آن کمیسیون اگر بنده خلانی عرض کردم بزرگترین خیانت ما را کرده ام

دکتر بقائی - کمی میگوید فروشتال را شرکت بدید ما میگوئیم با انگلیسها معامله نکنید
دکتر اقبال - جز آنکه ما باید جنس خوب بخواهیم ما کاری به ملیت نداریم و استدعا میکنم که در کارهای فنی سیاست را دخالت ندهید

مکی - شکر را هم که تنی دولیده بیشتر میخرند شکر انگلیس شیرین تر بود شکر را با نامه سفارت رفته اند

تنی دولیده گرانتر خریدند

دکتر اقبال - در پایان هر ایضام یک کلمه بسیار دوستانای از جناب آقای دکتر بقائی دارم

بهادری - دوستی سرش نمی شود
دکتر اقبال - آقای دکتر بقائی یک سال و خرد است که با بنده لطف و مهری ندارند

مکی - شما که در دوره گذشته گفتید این علی المریش حرج

دکتر اقبال - خودشان این بی مهری را شروع کردند البته ایشان نماینده معترم تهران هستند بنده هم بنابینکه مردم تهران بایشان رأی داده اند احترام می گذارم

مکی - خود جناب عالی هم کرای دادید به ایشان

دکتر اقبال - گلله ای که بنده از آقای دکتر بقائی دارم اینکه ایشان نماینده مجلس هستند این تریبون مجلس هم در اختیار ایشان هست میتوانستند تشریح بیاورند سؤال از دولت بکنند از وزیر سؤال بکنند نطق قبل از دستور بکنند بنده را استیضاح بکنند اعلام جرم بکنند این اسباب کار در اختیار شان بود گله دوستانه بنده اینستکه ایشان می آمدند از بنده می پرسیدند کار محرمانه در وزارتخانه که بنده مستم ندارم چون متأسفانه در کشور ما این طور است که اگر در روی یک کاغذی یک کلمه یک

محرمانه بگذارید فوراً در تمام شهر پر می شود ولی اگر محرمانه ننوشتید هیچکس از آن اطلاع پیدا نمیکند از این جهت بنده بتصدیق همه آقایان حتی خود آقای دکتر بقائی کار محرمانه ندارم و اهل رشوه و ارتشاء هم نیستم (صحیح است)

از این جهت وقتی که بنده اهل این حرف نیستم دلیلی ندارد که کار محرمانه داشته باشم من از آقایان و ارباب جراید استدعا میکنم هر وقتی که بنده در رأس یک وزارتخانه ای یکجائی هستم هر تقاضائی دارند برای رسیدگی من خود را در اختیارشان میگذارم از من سند بگیرید این استدعای بنده بود و این گله گزاری را از ایشان داشتم که ایشان قبل از اینکه اینکار را بکنند بنحو دیگری چرا این موضوع را مطرح کردند

یک مطلب دیگری را هم می خواهم تذکر بدهم که بنده یک ارباب بیشتر در دنیا ندارم و آنهم ملت ایران است و بس (صحیح است) (احسن) بنده تا امروز که اینجا ایستاده ام غیر از خدمت به مملکت کار دیگری نکرده ام (احسن)

نورالدین امامی - طیب الله انفا ستم
رئیس - آقای دکتر بقائی هم میخواهند صحبت کنند جلسه ۳ ساعت شده

مکی - نوبت بنده محفوظ است
۹. تعیین موقع و دستور جلسه بعد - ختم جلسه

رئیس - برای جلسه بعد نوبت آقایان محفوظ است - فعلا جلسه را ختم میکنیم جلسه آینده روز یکشنبه ۱۴ خرداد ۳ ساعت قبل از ظهر (مجلس يك ربع ساعت بعد از ظهر ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی - رضا حکمت